

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, O. P. S.
ČESKÉ BUDĚJOVICE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TRESTNÁ ČINNOST PÁCHANÁ V SOUVISLOSTI SE ZNEUŽÍVÁNÍM NÁVYKOVÝCH LÁTEK

Autor práce: Zdeněk Mikeš
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. Miloslav Boudník
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Miloslavu Boudníkovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MIKEŠ, Z. Trestná činnost páchaná v souvislosti se zneužíváním návykových látek : bakalářská práce. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií., o. p. s., 2011. 59 s. Vedoucí práce: Mgr. Miloslav Boudník

Klíčová slova: drogová kriminalita, návykové látky, pachatelé drogové kriminality, trestná činnost, trestní zákoník.

Práce se zabývá trestnou činností páchanou v souvislosti se zneužíváním omamných a psychotropních látek (dále jen drogovou kriminalitou), a to ve světle nového trestního zákoníku. Popisuje typologii pachatelů drogové kriminality a zabývá se formami trestné činnosti související se zneužíváním drog.. Dále obsahuje přehled a členění omamných a psychotropních látek podle jejich účinků, včetně následků jejich zneužívání na fyzické a psychické zdraví člověka.

Drogová kriminalita je dnes aktuálním tématem. Aniž si to mnohdy uvědomujeme, setkáváme se s ní téměř každý den. Velkým a naléhavým problémem je drogová závislost. Postihuje ve větší či menší míře všechny společenské vrstvy.

ABSTRACT

MIKEŠ, Z. Crime committed in Connection with Misuse of Addictive Drugs : Baccalaureate Thesis. České Budějovice : The College of European and regional studies, o. p. s., 2011. 59 p. Supervised by: Mgr. Miloslav Boudník.

Key terms: addictive drugs, crime, criminal code, drug-related crime, drug-related crime offenders.

The thesis deals with crime committed in connection with the misuse of narcotic and psychotropic substances (hereinafter „drug-related crime“) in light of the Criminal Code, as recently amended. It describes the types of the drug-related crime offenders and the forms of crime connected with drug misuse. It further contains the summary of narcotic and psychotropic substances and the classification according to their effects, including the impact of their misuse on the human physical and mental health.

Drug-related crime is an on-going issue. Without often realizing it, we encounter it almost every day. Drug addiction is a major and pressing problem. More or less, it affects all classes of the population.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	8
2 PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	9
2.1 Zákonná úprava nakládání s psychoaktivními látkami.....	9
2.2 Trestní zákoník.....	11
3 PSYCHOAKTIVNÍ LÁTKY (DROGY).....	16
3.1 Obecně o drogách.....	17
3.2 Přehled návykových látek a jejich účinků.....	19
3.3 Mortalita uživatelů OPL.....	26
4 DROGOVÁ KRIMINALITA.....	28
4.1 Primární drogová kriminalita.....	30
4.2 Sekundární drogová kriminalita.....	38
4.3 Latence drogové kriminality.....	40
4.4 Pachatelé drogové kriminality.....	42
4.4.1 Etnické skupiny zabývající se zneužíváním OPL.....	43
4.4.2 Změny v distribuci drog (triky dealerů).....	48
4.5 Sondáž ve Věznici Příbram.....	49
ZÁVĚR.....	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	57
PŘÍLOHA – DOTAZNÍK.....	59

ÚVOD

Pro téma mé bakalářské práce „*Trestná činnost páchaná v souvislosti se zneužíváním návykových látek*“ jsem se rozhodl z důvodu mé profese příslušníka Vězeňské služby České republiky. Náplní mého povolání je práce s odsouzenými, jejichž trestná činnost, za kterou jsou ve výkonu trestu, měla s návykovými látkami souvislost. Jsou to výrobci těchto látek nebo jejich distributoři. Ovšem největší procento odsouzených je ve výkonu trestu za tzv. „opatrovací kriminalitu“, což je trestná činnost zaměřená na nelegální opatrování finančních prostředků sloužících k nákupu drog, kam řadíme trestné činy proti majetku – krádeže, podvody, trestné činy proti svobodě – loupeže, vydírání, trestné činy v sexuální oblasti – kuplířství, omezování osobní svobody ad.

Ve své více jak třináctileté praxi jsem měl možnost se setkat s mnoha odsouzenými splňujícími výše uvedená kritéria. Jejich osudy mají mnoho společných znaků a jde většinou o neutěšené životní příběhy. Mnoho z nich je velmi mladých, na prahu produktivního věku a již jsou bez nadsázky lidskými troskami. Jsou postiženi infekčními nemocemi – hepatitidy B, C nebo jsou HIV pozitivní, mají zdevastovaný cévní systém v důsledku dlouhodobé intravenózní aplikace drog. Dále u nich dochází k onemocnění ledvin, jater, očí (šedý, zelený zákal), CNS, plic, mozku (abúzus organických rozpouštědel) – dochází k postupnému rozkladu osobnosti. Trpí různými infekcemi (důvodem je jejich snížená imunita).

Práce popisuje drogovou kriminalitu, tedy nejen trestné činnosti páchané v souvislosti s výrobou a distribucí drog, ale též kriminality navazující, zejména trestné činnosti majtkové, související s nutností opatrování finančních prostředků na zajištění drog pro potřeby jejich konzumentů a v neposlední řadě poukázat na její společenskou nebezpečnost. Při koncipování práce jsem vycházel z písemných zdrojů, vlastní praxe a poznatků zjištěných při výkonu mého povolání.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je podat ucelený přehled o drogové kriminalitě, nebezpečném fenoménu i pro naši společnost. Různými institucemi vedené statistické údaje o četnosti drogové kriminality přitom nemohou být dostatečně přesné. Tato kriminalita má ještě svoji latentní podobu, jejíž rozsah pouze tušíme, odhadujeme.

Práce využívá především techniky obsahové analýzy, analýzy dokumentů a komparace informačních zdrojů. Pro ilustraci konkrétní situace mezi odsouzenými muži ve výkonu trestu ve Věznici Příbram jsem použil metodu dotazníkového šetření.

2 PRÁVNÍ PŘEDPISY

Tato práce se zabývá drogovou kriminalitou. Pro správnou interpretaci tohoto pojmu je nutné vymezit, v jakém smyslu bude používán. Drogami se zde rozumí výhradně tzv. nelegální drogy, tj. omamné a psychotropní látky (OPL), které jsou taxativně uvedeny v zákoně č. 167/1998 Sb. o návykových látkách + přílohy.

2.1 Zákonná úprava nakládání s psychoaktivními látkami

Zákon č. 167/1998 Sb. o návykových látkách upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropských společenství zacházení s prekurzory a pomocnými látkami a stanoví pravomoc a působnost správních orgánů nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem. Zákon dále upravuje zacházení s návykovými látkami, s přípravky obsahujícími návykové látky nebo prekurzory, jejich vývoz, dovoz a tranzitní operace s nimi.¹

Zákon č. 167/1998 Sb. o návykových látkách přesně rozřazuje, které látky jsou omamné, a které jsou psychotropní. Mezi omamné látky patří např. kokain, opium, morfin, heroin, metadon, konopné drogy ad. Z psychotropních látek můžeme připomenout např. pervitin, extázi (MDMA), LSD, psylocibin, barbituráty (diazepam, barbital, nitrazepam, oxazepam) ad.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích je další zákonnou normou, která řeší drogovou kriminalitu. Přestupku se dopustí ten, kdo prodá, podá nebo jinak umožní požití návykové látky osobě mladší 18 let, osobě o níž lze mít pochybnosti, zda splňuje podmínku věku, nebo osobě, o níž ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohla ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek.² Na rozdíl od trestního zákoníku, který řeší závažnější formy provinění, může být uložena sankce za neoprávněné přechovávání omamné nebo psychotropní látky i v malém množství. Přestupkové sankce jsou – napomenutí, pokuta, zákaz činnosti a propadnutí věci.

Vláda ve dvou nařízeních:

- **č. 467/2009 Sb.** – stanovení látek považovaných za jedy a určení malého množství
- **č. 455/2009 Sb.** – rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku

---

¹ *Informační portál o ilegálních a legálních drogách* (on-line). 2009 (cit.2010-09-07). Dostupný na WWW: <http://txt.www.drogy-info.cz/index.php/info/drogy_a_zakon/zakon_o_navykovych_latkach/>

² Česko. Zákon č. 200/1990 Sb. *o přestupcích*. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1990. s. 28.

stanovila větší než malá množství rostlin nebo hub obsahujících OPL. Jedná se o zásadní změnu, neboť dosud byla konkrétní množství upravena pouze interními předpisy policie a státního zastupitelství. Nařízení vlády jsou obecně závaznými právními předpisy, kterými se při svém rozhodování řídí také soudy.³

Následující tabulka obsahuje výběr nejčastějších OPL, které se jako drogy vyskytují na české drogové scéně a jaké je u nich množství větší než malé.

Tab. 1 Přehled limitů pro nejobvyklejší drogy⁴

Typ drogy	Mezinárodní název v češtině	Množství větší než malé
Pervitin	Metamfetamin	Více než 2 gramy
Heroin	Heroin	Více než 2 gramy
Kokain	Kokain	Více než 1 gram
Amfetamin	Amfetamin	Více než 2 gramy
Extáze	Mdma, mda, mdea	Více než 4 tablety či kapsle nebo více než 0,4 gramu práškové či krystalické substance
Marihuana	Konopí	Více než 15 gramů sušiny
Hašiš	Pryskyřice z konopí	Více než 5 gramů
Lysohlávky a další halucinogenní houby	Psilocin, Psilocybin	Více než 40 plodnic houby
LSD	LSD	Pět papírků, tablet, želatinových kapslí nebo krystalů impregnovaných účinnou látkou

2.2 Trestní zákoník

Dnem 1. ledna 2010 nabyl účinnosti trestní zákoník č. 40/2009 Sb., a který tímto nahrazuje předchozí trestní zákon č. 140/1961 Sb.

Je zaměřen na vytvoření co nejvhodnějšího systému ochrany společnosti a jednotlivců před kriminalitou a jejími novými formami. Trestní právo kodifikované v trestním zákoníku nepovažuje trest za odplatu za spáchaný trestní čin. Vedle základní

³ Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v r. 2009. (on-line). 2010. (cit. 2010-09-18). Dostupné z [www: <http://www.drogy-info.cz/index.php/publikace/vyrocní_zprávy//>](http://www.drogy-info.cz/index.php/publikace/vyrocní_zprávy//>)

⁴ Česko. Nařízení vlády č. 467/2009 Sb. stanovení, jaké je množství větší než malé u OPL, přípravků je obsahujících a jedů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, s. 16.

ochranné funkce trestní právo usiluje též o sociální reintegraci pachatelů a o zajištění přiměřené satisfakce obětem trestných činů.

Nejdůležitější funkcí trestního práva je ochrana společnosti před kriminalitou, a to především prostřednictvím postihu trestných činů, za které lze považovat pouze ty protiprávní činy, které trestní zákoník označuje za trestné a jejichž znaky jsou uvedeny v tomto zákoníku. Jako součást systému společenské a státní kontroly se trestní právo soustředí a vyhraňuje na ochranu před trestnou činností, přičemž musí významně přispívat k udržení kriminality v určitých hranicích a podle možností i k jejímu postupnému omezování. Zároveň však musí být utvářeno v souladu s demokratickými, společenskopolitickými, kriminologickými a právními idejemi.⁵

Trestní zákoník zavádí novou kategorizaci trestných činů na zločiny a přečiny. Trestní právo je i nadále budováno na odpovědnosti za zavinění (úmyslné či nedbalostní), kterou trestní zákoník dále precizuje bližším vymezením srozumění u eventuálního úmyslu, a také hrubé nedbalosti.

Pojmem **trestný čin** se rozumí jen čin soudně trestný, a pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, též příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc.

Pojmem **návyková látka** se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná. Musí být fyzickou osobou, příčetným a v době činu dovršit patnáctý rok svého věku.

Druhy trestních sankcí jsou tresty a ochranná opatření.⁶

Prioritou trestněprávní ochrany se stává člověk, zejména jeho život, zdraví, tělesná integrita, osobní svoboda, nedotknutelnost, čest a důstojnost. V několika hlavách zvláštní části trestního zákoníku, zde uvedených, chci připomenout některé trestné činy⁷, se kterými se lze nejčastěji setkat v souvislosti se zneužitím návykových látek a to, jak v užším, tak v širším smyslu:

---

⁵ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník a naplňování funkcí a základních zásad trestního práva hmotného*. Bulletin advokacie č. 10. Praha, 2009, s. 22-24.

⁶ Česko. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, s. 13-22

HLAVA I.
TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU A ZDRAVÍ

Trestné činy proti životu

Vražda.....	§ 140
Zabití.....	§ 141

Trestné činy proti zdraví

Těžké ublížení na zdraví.....	§ 145
Ublížení na zdraví.....	§ 146

Trestné činy ohrožující život nebo zdraví

Neposkytnutí pomoci.....	§ 150
Šíření nakažlivé lidské nemoci.....	§ 152

HLAVA II.
TRESTNÉ ČINY PROTI SVOBODĚ A PRÁVUM NA OCHRANU
OSOBNOSTI, SOUKROMÍ A LISTOVNÍHO TAJEMSTVÍ

Trestné činy proti svobodě

Obchodování s lidmi.....	§ 168
Loupež.....	§ 173
Braní rukojmí.....	§ 174
Vydírání.....	§ 175
Porušování domovní svobody.....	§ 178

HLAVA III.
TRESTNÉ ČINY PROTI LIDSKÉ
DUSTOJNOSTI V SEXUÁLNÍ OBLASTI

Znásilnění.....	§ 185
Sexuální nátlak.....	§ 186
Pohlavní zneužití.....	§ 187
Kuplířství.....	§ 189
Šíření pornografie.....	§ 191

HLAVA IV
TRESTNÉ ČINY PROTI RODINĚ A DĚTEM

Zanedbání povinné výživy.....	§ 196
Ohrožování výchovy dítěte.....	§ 201

HLAVA V.
TRESTNÉ ČINY PROTI MAJETKU

Krádež.....	§ 205
Neoprávněné užívání cizí věci.....	§ 207
Podvod.....	§ 209
Legalizace výnosů z trestné činnosti.....	§ 216
Lichva.....	§ 218
Poškození cizí věci.....	§ 228

HLAVA VII.
TRESTNÉ ČINY OBECNĚ NEBEZPEČNÉ

Trestné činy obecně ohrožující

Ohrožení pod vlivem návykové látky.....	§ 274
Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy.....	§ 283
Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu.....	§ 284
Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku.....	§ 285
Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu.....	§ 286
Šíření toxikomanie.....	§ 287

Trestné činy, s nimiž se lze setkat v souvislosti se zneužíváním návykových látek, prakticky nalezneme ve všech hlavách druhé části zákoníku. Uvedl jsem však jen ty, u kterých je souvislost s drogovou kriminalitou nejčastější. V ostatních hlavách zákoníku jde o výjimky (HL. VI, VIII-XIII). Trestné činy obecně ohrožující patří do tzv. užší drogové kriminality, tedy činy, které mají přímou souvislost s nedovoleným nakládáním s OPL. V trestním zákoníku jsou uvedeny pod těmito paragrafy:

§ 283

Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy. Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení, které je spojeno s neoprávněnou výrobou, dovozem, vývozem, nabídkou, zprostředkováním, prodejem, jiným jinému opatřením nebo pro jiného přechováváním OPL, přípravku obsahujícího OPL, prekurzoru nebo jedu. Objektivní stránkou je konání pachatele spočívající ve výše uvedené činnosti, které má za následek ohrožení zájmů chráněných tímto zákonem. Subjekt je obecný. Subjektivní stránka tohoto trestného činu vyžaduje úmysl. Trestní sankce je odnětí svobody až na 18 let a též propadnutí majetku.

§ 284

Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu. Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně společnosti a lidí proti ohrožení, které je spojeno s nekontrolovaným nakládáním s omamnou látkou konopí, pryskyřicí z konopí nebo psychotropní látkou obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC). Objektivní stránkou je konání pachatele spočívající v neoprávněném přechovávání výše uvedených látek pro vlastní potřebu v množství větším než malém bez povolení, které má za následek ohrožení zájmů chráněných tímto zákonem. Trestní sankce je odnětí svobody až na 8 let, peněžitý trest, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§ 285

Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku. Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně společnosti a lidí proti ohrožení, které je spojeno s neoprávněným pro vlastní potřebu pěstováním, v množství větším než malém, rostliny konopí, houby či jiné rostliny obsahující omamnou nebo psychotropní látku. Objektivní stránkou je konání pachatele spočívající v neoprávněném pěstování výše uvedených rostlin v množství větším než malém, které má za následek ohrožení zájmů chráněných tímto zákonem. Subjekt je obecný. Subjektivní stránka tohoto trestného činu vyžaduje úmysl. Trestní sankce je odnětí svobody až na 5 let, peněžitý trest, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§ 286

Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu. Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně společnosti a lidí proti ohrožení, které je spojeno s výrobou, sobě nebo jinému opatřením nebo

přechováním prekurzoru nebo jiného předmětu určeného k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu. Objektivní stránkou je konání pachatele ve výše uvedené činnosti, které má za následek ohrožení zájmů chráněných tímto zákonem. Subjekt je obecný. Subjektivní stránka tohoto trestného činu vyžaduje úmysl. Trestní sankce je odnětí svobody až na 10 let, peněžitý trest, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§ 287

Šíření toxikomanie. Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně společnosti a lidí proti ohrožení, které je spojeno se zneužíváním návykových látek jiných než alkoholu sváděním jiného nebo podporováním, anebo zneužívání takové látky jiným podněcováním či šířením. Objektivní stránkou je konání pachatele spočívající ve výše uvedené činnosti, která má za následek ohrožení zájmů chráněných tímto zákonem. Subjekt je obecný. Subjektivní stránka vyžaduje úmysl. Trestní sankce je odnětí svobody až na 8 let, peněžitý trest nebo zákaz činnosti.

S účinností nového trestního zákoníku nastaly významné změny v oblasti nakládání s nelegálními drogami. Zejména se jedná o přechovávání drogy pro vlastní potřebu, kde dochází k odlišení drog podle jejich společenských a zdravotních rizik – nižší trestní sazbou než doposud bylo trestáno přechovávání konopných drog v množství větším než malém, u ostatních drog platí vyšší trestní sazba. Další změnou je zvýšení trestní sankce odnětí svobody z patnácti na osmnáct let u § 283 – nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Dále jsou to peněžitý trest, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Významnou změnou je také nové ustanovení týkající se nedovoleného pěstování rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, jež bude postihováno mírnější trestní sazbou než výroba drog, a současně je pěstování malého množství rostlin nebo hub pro vlastní potřebu nově přestupkem.

3 PSYCHOAKTIVNÍ LÁTKY (DROGY)

Se změnou politické situace, respektive změnou politického režimu po roce 1989, došlo v souvislosti s otevřením státních hranic a uvolněním represe ze strany státních orgánů, k radikální změně v oblasti výskytu a zneužívání drog v tuzemsku. Skončilo období relativně uzavřených narkomanských komunit, kdy dílem produkovaly drogy nejen pro sebe, ale i pro menší okruh sobě známých konzumentů. Specifika české drogové scény před rokem 1989 byla v tom, že většina výrobců *našich* drog (stimulační pervitin nebo opiát braun) byla zároveň i konzumenty. Prakticky neexistoval černý trh klasického typu dnes ovládaný nejrůznějšími mafiemi, kde jsou drogy pouze lukrativním obchodním artiklem. Na drogové scéně se začaly objevovat nové drogy, do té doby z pohledu českých toxikomanů víceméně neznámé a nevyzkoušené (heroin, kokain, extáze). Vzrostl počet uživatelů drog, zvýšila se i jejich mortalita, neboť neměli žádné zkušenosti s nebezpečností nových drog.

S drogami se začalo na našem území čile obchodovat a Česká republika se stala i významnou tranzitní zemí pro cestu drog dále do západní Evropy. Drogová scéna se po roce 1989 začala řídit ekonomickými pravidly a dnes je již velmi dobře organizovaná. Mezi významné faktory, které ovlivňovaly a stále ovlivňují domácí a mezinárodní obchod s drogami na našem území patří:

- Strategická poloha České republiky v centru Evropy, a tím i na hlavních tranzitních drogových trasách
- Vyšší propustnost a horší kontrolovatelnost státních hranic (schengenský prostor)
- Rozvinutý a kvalitní chemický průmysl a zejména velice kvalitní báze ilegálních výrobců, kteří z lehce dostupných ingrediencí pro domácí výrobu pervitinu jsou schopni zásobit svojí produkcí i zahraniční zájemce
- Tradičně dobrý organizační a inteligenční potenciál obyvatel České republiky
- Česká republika je stále označována za vhodný stát pro „propírání“ peněz z organizovaného zločinu

Chceme-li najít hlubší kořeny vzniku závislosti, je třeba se zabývat podstatou životních dilemat. Tedy tím, že život žijeme ve světě vztahu protikladů – zrození a smrt, světlo a temnota, radost a žal, štěstí a utrpení, láska a nenávist apod. Vztah

těchto dualit je antagonistický, vyvolává napětí, je zdrojem neklidu, tužeb a hledání, je zodpovědný za základní dynamiku vývoje vůbec.

V onom hledání obvykle nacházíme hlubší lidské motivace a potřeby:

- Potřeba vyhnout se bolesti či nalézt zklidnění, ulevit si od bolesti fyzické i duševní. Patří sem i bolest z prožívané nudy, z neuspokojení, bolest z pocitů odlišnosti od druhých, z nízkého sebehodnocení.
- Potřeba cítit se energický, výkonný, zbavit se vnitřních zábran, dosáhnout euforie a radosti.
- Potřeba transcendece utrpení v zážitku splynutí a/nebo sebezpřekročení, jednoty se sebou samým a s druhými.

Tyto tři vektory jsou hluboce založeny. Jsou z části nevědomé, z části s uvědomovaným a reflektovaným dopadem. Mají svoji biologickou komponentu a sílu instinktu. Všechny tři nacházejí i své korespondující drogy, které umocňují tyto prožitky:

- Opioidy – látky tlumící bolest
- Stimulancia – látky přinášející slast a euforii
- Psychedelika – látky zjevující cosi z nejhlubších úrovní lidské psychiky⁸

Jednu z hlavních rolí v této práci hrají návykové látky. Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné a psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování. Trestnou činnost popisují především v souvislosti se zneužíváním OPL. V práci pro ně většinou používám název drogy (ilegální). V populaci jsou nejrozšířenějšími drogami alkohol a tabák, ale těmi se zde nezabývám.

3.1 Obecně o drogách

Co je to vlastně droga? Existuje řada definicí, ale nejstručněji lze asi drogu chápat jako každou látku, ať již přírodní nebo syntetickou, která splňuje dva základní požadavky:

1. má psychotropní účinek, tj. ovlivňuje naše prožívání okolní reality, mění naše „vnitřní“ naladění – prostě působí na psychiku
2. může vyvolat závislost čili má potenciál závislosti

---

⁸ KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s. 275.

Ten je u různých drog rozdílný, může být větší nebo menší, ale přítomen je vždy. Různé drogy jsou spojeny s různou mírou rizika. Jedním z hlavních rizik je možná ztráta kontroly nad původně občasnou konzumací a postupný vznik závislosti. Právě míra rizika vzniku závislosti slouží jako hlavní kritérium pro dělení drog na tzv. měkké a tvrdé či lehké a těžké.

Příkladem tzv. **měkkých** drog je třeba káva, tabákové výrobky, konopné produkty (marihuana, hašiš) a droga číslo jedna – alkohol. Konzumace drog v této skupině je většinou možná, aniž je riziko závislosti neúnosně vysoké. Naopak u tzv. drog **tvrdých** je vznik závislosti jednoznačně vysokým rizikem.⁹

Fenomén závislosti terminologicky znamená **úzus** psychoaktivní látky (prosté jednorázové užití nebo i opakované užívání, které nevede k žádnému poškození uživatele), dále její škodlivé užívání – **abúzus** (užívání dysfunkční, rizikové, problémové, kde již dochází k tělesnému, psychickému a interpersonálnímu poškození jedince) a **syndrom závislosti** na ní. Závislost je vyústění abúzu. Syndromem závislost se rozumí skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si před tím cenil více.¹⁰ Jinými slovy je to nezvladatelná, neodolatelná touha po opakovaném braní drogy, tendence ke zvyšování dávek, existence psychické či fyzické závislosti na určité droze a negativní důsledky pro jedince a společnost.

Dalším pojmem, který chci zmínit je tzv. **abstinenční syndrom**. Může být přítomen v oblasti fyzické či psychické. Jde o jeden z projevů již patrné drogové závislosti a intenzita s jakou je přítomen, může být různá. Jednou ze základních vlastností drog je schopnost nejen proniknout do organismu a ovlivnit jeho funkce, ale postupně se stát součástí jeho látkové přeměny. Organismus si na původně novou látku, se kterou se opakovaně setkává, zvyká. To vede ke dvěma důležitým projevům. Jednak dochází u většiny drog k tzv. vzestupu tolerance čili k tomu, že organismus reaguje za určitou dobu na původně dostatečné množství drogy nedostatečně, droga jakoby „méně funguje“. To vede k nutnosti zvyšovat dávky drogy potřebné k dosažení očekávaného efektu (charakteristické pro opiáty).

Za druhé pak dochází k překvapivému jevu – a je to vždy nepříjemným překvapením – že nedostatek drogy je prožíván jako nepříjemný stav. Tento stav nastává poznenáhlu, plíživě. Problémy tohoto syndromu můžeme rozdělit na tzv.

---

⁹ PRESL, J. *Drogové závislosti*. Praha, 1995, s. 10, 11.

¹⁰ KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s. 53, 54.

fyzické (nejrůznější tělesné obtíže – bolesti, křeče, průjmy, zácpy, pocení apod.) a tzv. psychické (úzkost, neklid, podrážděnost, agresivita, únava, spavost, pasivita, nutková potřeba vzít si drogu apod.). Z popisované škály obtíží by si vybral i vášnivý piják silné kávy po jednodenní pauze, nemluvě o kuřácích či konzumentech alkoholu.¹¹

Abstinenční syndrom bohužel celou kapitolu nealkoholových drog výrazně komplikuje. U opiátů je vyjádřena výrazně ona tělesná složka, zatímco například drogy z tzv. stimulační skupiny jsou charakteristické právě výrazně rozvinutým abstinencním syndromem psychickým – fyzický je zde srovnatelně téměř nepřítomen. Faktem je, že abstinencní syndrom je v oblasti drogové problematiky významnou skutečností a nelze jej v žádném případě podceňovat. Je nutno přiznat, že právě tohle se u nás do současné doby dělo a děje. Důkazem toho je stále se zvyšující potřeba detoxikačních center pro drogově závislé.

3.2 Přehled návykových látek a jejich účinků

V této kapitole, pro základní orientaci, uvádím popis základních skupin drog a jejich charakteristiku.

Rozdělení drog podle účinku na psychiku:

- a) **tlumivé látky** – zpomalují psychomotorické tempo (malé dávky zklidní, vyšší navodí spánek, kóma, až zástavu životních funkcí)
- b) **psychomotorická stimulancia** – zbaví člověka únavy, urychlí myšlenkové tempo, aktivují motoriku
- c) **halucinogeny** – vyvolávají změny vnímání od pouhého zostření až po stavy podobné schizofrenii

Rozdělení drog podle míry rizika je zřejmě nejznámější a mediálně nejpoužívanější rozdělení. Látky s vyšší mírou rizika jsou označovány jako „tvrdé“ drogy a látky s nižší mírou rizika jako drogy „měkké“.¹² Přehled tohoto dělení uvádím v tabulce č. 2.

---

¹¹ PRESL, J. *Drogové závislosti*. Praha, 1995, s. 12

¹² KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s. 339

Tab.2 rozdělení drog podle míry rizika¹³

míra rizika	„tvrdost“ drog	Zástupci
Vysoká	Tvrdé	Toluen Heroin Morfin Crack
Vysoká až střední	Tvrdé	Kokain Pervitin LSD
Střední	Tvrdé	Alkohol Lysohlávky Extáze Kodein
Relativně malá	Měkké	Marihuana Hašiš
Prakticky bez rizika	Měkké	Káva Čaj

Opioidy a opiáty

Jedná se o tlumivé látky s výrazným euforickým efektem. Skupina nese název podle sušené šťávy z nezralých makovic (opia). Nejvýznamnějšími přírodními zástupci jsou alkaloidy morfium a kodein, z polosyntetických a syntetických látek jsou nejznámější heroin, metadon, buprenorfin a braun.

Způsoby aplikace – převažuje aplikace intravenózní. Typická je inhalace po zahřátí nebo kouření v cigaretách.

Účinky – hlavním očekávaným účinkem je zklidnění a příjemná euforie, která bývá doprovázena pocitem tepla. Intoxikovaný vnímá většinu činností jako příjemnou. Vzniká závislost psychická i somatická, k rozvoji somatické závislosti je třeba užívat drogu s denní frekvencí řádově několik měsíců. S rozvojem tělesné závislosti stoupá i tolerance k účinkům, dlouhodobí uživatelé snášejí i několikanásobek smrtelné denní dávky pro prvouživatele.¹⁴

Zástupci:

Heroin (diacetylmorfin) – patří mezi polosyntetické deriváty morfinu. Obvyklým způsobem aplikace je nitrožilní podání (bílý heroin). Méně rizikové způsoby jsou

¹³ KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s. 340

¹⁴ Pozn. autora. Příbramská věznice má zavedený program substituční léčby pro odsouzené toxikomany (heroinisty). Dobrovolným zájemcům o odvykání je denně podáváno množství asi 1 dcl látky metadon (syntetická náhrada opiátů). Na můj dotaz, co by se mnou tato dávka po vypití udělala, mi bylo sděleno, že bych ji velice pravděpodobně nepřežil.

šňupání, kouření a inhalace (hnědý heroin). Heroin navozuje příjemné pocity blaha a uvolnění a úniku ze skutečnosti. Závislost na něm vzniká poměrně rychle, již po několika týdnech denního užívání. Odvykací syndrom (absence drogy) vyvolává třes, zvracení, průjmy, vyčerpání, bolesti kloubů, svalů. Dále psychickými příznaky jsou rozmrzelost, podrážděnost, agresivita.

Pro závislost na heroinu je charakteristické, že pouze stav po aplikaci drogy je snesitelný. Důvodem dalšího užívání už není přání opatřit si příjemné prožitky, ale zabránit krajně nepříjemným příznakům z nedostatku drogy. Dalším klíčovým zážitkem je neodolatelné dychtění, bažení po droze (craving) a snaha získat ji za každou cenu. Shánění denní dávky se pro závislého stává životní prioritou, již vše obětuje a vše podřizuje. Dochází k úpadku zájmů, hodnot a vztahů a k sociálnímu pustnutí. Běžný legální příjem nemůže stačit zvyšující se potřebě drogy a kromě toho závislost není dlouhodobě slučitelná s žádnou pracovní (ani studijní) aktivitou. Obvyklým doprovodem závislosti na heroinu je proto prostituce a/nebo trestná činnost za účelem získání drogy, resp. finančních prostředků na její nákup.

Braun (hydrocodon) – je to specificky česká droga. Připravuje se v domácích laboratořích z léků obsahujících kodein. Výsledkem je hnědá tekutina (proto název braun) a aplikuje se intravenózně. V polovině 90. let byl braun prakticky nahrazen importovaným heroinem. Setkat se s ním lze ojediněle.

Metadon – syntetický opioid. Je vyráběn pouze pro medicínské účely (substituční léčba závislých na opioidech), jsou však úniky na nelegální trh. Užívá se obvykle ústy, lze jej užít i intravenózně.¹⁵

Subutex (buprenorfin) – je to syntetický opioid, chemicky je odvozen od nalorfinu. Je též využíván k substituční léčbě. Je vyráběn legálně pro medicínské účely a opět jsou zde úniky na nelegální trh.. V posledních letech se uplatňuje jako primární droga.

Opium (makovina) – směs alkaloidů opia. Hlavní účinnou látkou je morfin. Většinou se připravuje ve formě odvarů pro ústní užití, méně často se kouří.

Konopné drogy

Kanabinoidy jsou přírodní látky vyráběné z konopí (*cannabis sativa*). Neaktivnější psychotropní látkou je tetrahydrocannabinol (THC). Konopí je z hlediska

---

¹⁵ KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s. 348.

produkce a obchodování nejčastěji užívanou nelegální drogou. Nejvýznamnější je užívání ve věkové skupině 15 – 24 let.

Způsoby aplikace – obvyklý způsob je kouření a účinek se dostavuje bezprostředně. Při požití je nástup pomalý a nepravidelný.

Účinky – očekávaným efektem je zklidnění, euforie, veselost a zostření smyslového vnímání. Denní užívání s sebou nese pomalost, hloubavé se zabývání detaily a poruchy krátkodobé paměti. Psychická závislost vzniká jen zřídka, tělesná závislost nevzniká. Vyvolávají příjemné naladění a neodolatelný smích.

Zástupci:

Marihuana – je směs listů, semen, květů a palic. Podíl účinných látek (THC) může dosahovat až 20 %. Při užívání zcela převažuje kouření. Je poukazováno na to, že marihuana je přestupní drogou k drogám tvrdším, ale je to sporné.

Hašiš – je zaschlá pryskyřice téže rostliny. Slisovaná rostlinná hmota připomíná vzhledem čokoládu. Obvyklým způsobem užití je kouření.¹⁶

Halucinogeny

Halucinogeny jsou skupina přírodních a syntetických látek, které vyvolávají změny vnímání od pouhého zostření až po halucinace. Přírodní látky této skupiny mají dlouhou historii sakrálního užívání. Mezi přírodní halucinogenní látky patří - psylocibin, meskalin, ibogain, kyselina ibotenová a bufetenin. Mnoho dalších látek bylo v minulém století syntetizováno pro farmakologické účely – LSD, PCP, ketamin ad.

Způsoby aplikace – obvyklé způsoby aplikace halucinogenů jsou ústně, kouřením, výjimečně nitrožilně. Rychlost nástupu účinku závisí na způsobu aplikace a na látce, obvykle se jedná o desítky minut, vrcholu intoxikace se dosahuje po hodinách.

Účinky – charakteristická je variabilita účinku, která závisí na užití látky a dávce a na duševním rozpoložení uživatele a okolí. Stav dominují změny vnímání – v menších dávkách zostření vnímání, ve vyšších dávkách vizuální a sluchové iluze, synestézie (vidění hudby, slyšení barev). Dochází k deformaci vnímání času a prostoru. Myšlení je iracionální, intoxikovaný asociuje bez logických souvislostí.. Stav je provázen euforií.

Mezi nežádoucí účinky patří tzv. bad trip (nepříznivý průběh intoxikace s prožitky úzkosti, paniky, paranoi, halucinace a neschopnost zastavit průběh intoxikace), dále tzv. flashback (návrat stavu intoxikace bez užití drogy, dostavuje se

---

¹⁶ KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s. 352, 353.

i po několika letech), nevolnost a zvracení, přetrvávání psychických a depresivních stavů. Z dlouhodobých nežádoucích účinků jsou to osobnostní změny uživatelů a organická poškození. Vysazení halucinogenů obvykle nedoprovází odvykací stav.¹⁷

Zástupci:

LSD (dietylamid kyseliny lysergové) – se rozpouští ve vodě a účinkuje již v minimálních koncentracích. Aplikuje se nejčastěji v nápoji, méně často v podkožní injekci. Obvyklou formou jsou krystaly nebo tripy. Riziko vzniku závislosti je nízké, hlavním nebezpečím užívání jsou psychopatologické komplikace. LSD může vyprovokovat úzkostné, depresivní a vztahovačné reakce, zejména u disponovaných osob. Stav intoxikace může nabýt hloubky závažné toxické halucinatorní psychózy. Pod vlivem halucinací může dojít k paranoidnímu chování, méně často k přímé agresi. Je-li intoxikovaný ponechán bez dozoru, může si způsobit i smrtelný úraz, např. pádem z okna, odkud se snaží vzlétnout. „*Typickým znakem paranoidní poruchy osobnosti je nadměrná přecitlivělost a nepřiměřená nedůvěra k jiným lidem. Dále převažuje vztahovačnost a pocit ohrožení, neschopnost dosáhnout pocitu vnitřní pohody. Okolí je k nim nepřátelské*“.¹⁸

Psilocibin – je látka obsažená v houbách lysohlávkách (rod Psilocibé). Rostou i na našem území, v několika lokalitách. Konzumují se celé plodnice. Uživatelé si psilocybinových zážitků velmi cení a popisují je jako pastelové a poetické.¹⁹

Stimulancia

Stimulancia způsobují celkové povzbuzení organismu, zvyšují duševní i tělesný výkon. Nejčastěji zneužívané stimulační drogy jsou legální a všudypřítomné – káva, čaj a tabák. K ilegálním drogám této kategorie patří především účinná přírodní látka kokain, a dále syntetické látky, zejména pervitin a extáze.

Způsoby aplikace – v případě pervitinu převažuje nitrožilní. Méně častá je inhalace nebo požití ústy. Pro kokain je charakteristické šňupání.

Účinky – odstraňují únavu, urychlují myšlení, zvyšují hovornost. Aktivují osu sympatiku a z toho vyplývající pocit síly a energie. Obvyklým příznakem je nechutenství a z toho plynoucí snížený příjem potravy. Mezi nežádoucí účinky patří pocení, přetížení krevního oběhu, strach a úzkost, stíha, urychlení myšlení často

---

¹⁷ KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s. 354. 355.

¹⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha, 2004. str. 519.

¹⁹ SOTOLÁŘ, A. a kol. *Příručka MSČR*. Vydal Institut vzdělávání MSČR. Praha, 2002, s. 543.

související s poklesem jeho kvality. Dále nápadné zhubnutí, halucinace a bludy paranoidně perzekučního charakteru (toxická psychóza) a vznik závislosti (pouze psychického rázu).²⁰ Dlouhodobé a časté užívání vede k rozvoji psychické závislosti. Závislost se rozvíjí většinou postupně po mnoho měsíců. Zpočátku jednorázové experimenty přecházejí ve víkendové užívání, typicky se přidává užívání v průběhu týdne. Následují epizody denního užívání a užívání v „jízdech“. Somatickou závislost látka nezpůsobuje.

Výše zmíněný nežádoucí projev užívání pervitinu, tzv. stíha znamená zásadní změnu psychiky. Situace většinou vypadá tak, že jedinec původně fascinovaný soudržností a důvěryhodností drogové party získává postupně pocit, že se v jeho okolí děje cosi divného. Začíná si všímat, že ostatní se k němu chovají jinak, chtějí ho podrazit. Stává se nedůvěřivý a ostražitý. Jak dochází k prohlubování psychické poruchy, příznaky se zvyrazňují. Pervitinový zoufalec vidí všude kolem sebe úklady a snaží se jim utéci. Nejsou vzácné případy probdělých nocí a úzkostného sledování situace na ulici, kdy už už hrozí zásah policie.²¹

Zástupci:

Pervitin – piko, péčko, perník, ryze česká specialita vyráběná ilegálně v domácích laboratořích. Je to prášek žluto-fialové barvy, bez zápachu, hořké chuti. Převážně se aplikuje intravenózně, protože účinnost látky je okamžitá. Běžná dávka se pohybuje od 50 do 250 mg, celková denní i více než 1 gram.

Kokain – je alkaloid jihoamerického keře koky pravé. Tradičním způsobem aplikace je žvýkání kokových listů, dále šňupání a injekční aplikace. Kokain upravený pro kouření se nazývá, tzv. crack. V České republice se crack prakticky nevyskytuje.

Extáze (MDMA) – je typická rekreační (taneční) droga. Jde o amfetaminový derivát. Podle účinku se řadí na rozhraní mezi stimulujícími drogami a halucinogeny. Uživatel je po užití schopen zvýšeného intelektuálního a fyzického výkonu (dlouhé taneční akce). Aplikuje se ústy ve formě kapslí nebo tablet. Po odeznění účinku se dostavuje kocovina – bolesti svalů, kloubů, deprese – opak prožitků při intoxikaci.²² Nežádoucím účinkem může být poškození imunitního systému a vznik psychické závislosti.

---

²⁰ KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s. 356, 357.

²¹ PRESL, J. *Drogová závislost*, Praha, 1995, s. 16.

²² SOTOLÁŘ, A. *Příručka MSČR*. Praha, 2002, s. 538.

Těkavé látky

Těkavé látky jsou chemické látky (cyklické, aromatické uhlovodíky). Jejich společnou vlastností je, že rozpouštějí tuky a lipoidní látky, mají narkotický účinek. Mezi typické zástupce patří – toluen, aceton, éter, chloroform, dále složky některých lepidel, ředidel a rozpouštědel. Aplikace je výhradně inhalací. Účinek se dostavuje okamžitě. Způsobuje zprvu excitaci, následně útlum nervového systému. Intoxikace se podobá opilosti, přes již uvedené projevy, až po fáze s poruchami vnímání (obluzení). Stav přechází postupně ve spánek. Tzv. čichání těchto látek nelze či je nemožné je dávkovat a porucha vědomí přechází až v koma, ve kterém může dojít k srdeční zástavě, k zástavě dechu nebo udušení zvratky.

Těkavé látky nejsou nezákonnou drogou, jejich rozšíření a rizika jsou však značná. Při delším používání dochází k celkovému otupění „hloupnutí“, poruchám emotivity a chování, ztrátě zájmů a výkonnosti, agresivitě. Též dochází k poškození jater a ledvin. Příčinou těchto obtíží je toxické působení zneužívané látky na mozkovou tkáň, jejíž tukovou složku (lipidy), látka jako tukové rozpouštědlo je značně poškozuje. Z medicínského hlediska jsou těkavé látky vysoce nebezpečnou drogou.

Alkohol

Chemický etylalkohol je látka, která s nikotinem patří mezi legální drogy. Jedná se o látku se značnou orgánovou toxicitou, včetně neurotoxicity. Způsob aplikace je ústně. Alkohol se z trávicího traktu rychle vstřebává a přechází do mozku.

Účinky – požití v malých dávkách působí stimulačně, ve větších tlumivě. Na počátku se dostavuje zlepšení nálady, pocit sebevědomí a energie, později dochází ke ztrátě zábran a snížení sebekritičnosti. Postupně se dostavuje únava, útlum a spánek. Intoxikace má čtyři stádia v závislosti na hladině alkoholu v krvi:

1. lehká opilost – excitační stádium (1/5 g/kg)
2. střední stupeň opilosti – hypnotické stádium (1/6 – 2,0 g/kg)
3. těžká opilost – narkotické stádium (nad 2 g/kg)
4. těžká intoxikace se ztrátou vědomí, hrozící zástavou dechu a oběhu – asfyktické stádium (nad 3 g/kg).²³

Dlouhodobé nežádoucí účinky jsou poruchy trávení, gastritidy, poškození jater (cirhózy) nebo nádorové bujení v játrech, jícnu, žaludku, ve střevech. Dále poškození

---

²³ KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s. 341.

nervového systému, organické poškození mozku, paranoidní bludy, poruchy paměti, až stádium demence.

Hlavním rizikem nadměrného užívání alkoholu je rozvoj tělesné a psychické závislosti. Kromě výše uvedených poruch a tíže odvykacího stavu se mohou vyskytnout ještě další život ohrožující komplikace. Jedná se o intoxikační delirium u závislých osob po alkoholovém excesu.

3.3 Mortalita uživatelů OPL

Užívání nelegálních i legálních drog může vést k celé řadě závažných zdravotních problémů, z nichž některé mohou mít za následek (předčasné) úmrtí. Mimořádně nebezpečné je v tomto směru zejména intenzivní (časté) užívání drog a/nebo užívání drog vysoce rizikovými způsoby.

Drogové úmrtí je zejména fatálním následkem pro jedince, který si je užíváním drogy přivodil. Důsledky takové fatality, ale dopadají na rodinné zázemí zemřelého a ve svém sekundárním důsledku závažným způsobem poškozují základní zájmy sociálně a kulturně vyzrálé společnosti. Nelze opomenout i tímto vznikající ekonomické škody.

K drogovým úmrtím dochází nejčastěji v centrech velkých měst, především v Praze, kde se drogový problém (problémové užívání drog) tradičně koncentruje. Nicméně postupem doby došlo k decentralizaci prodeje drog směrem od velkých měst do regionů, a tedy i k decentralizaci jejich užívání. K úmrtím uživatelů drog tak dochází, ve větší či menší míře, na celém území České republiky

Drogová mortalita se dá dělit na čtyři skupiny:

- 1) úmrtí v důsledku úmyslného nebo náhodného předávkování
  - neúmyslné předávkování (neznalost koncentrace užívané látky tzv. „došlehávání“ atd.)
  - sebevražda předávkováním, tzv. „zlatá rána“
- 2) úmrtí v důsledku dlouhodobého zneužívání drog
  - v důsledku infekce HIV/AIDS získané infikovanou injekční jehlou
  - v důsledku cirhózy jater po obdobně získané virové hepatitidě typu B nebo C
  - selhání imunity organismu
  - úmrtí ze sepse, endokarditid atd.
- 3) sebevraždy spojené se závislostí na drogách

- sebevraždy pod vlivem drog
  - sebevraždy v abstinčním stavu
- 4) smrtelné nehody ovlivněné drogami
- dopravní nehody pod vlivem drog
  - pády z výšek pod vlivem drog, atd.

V ČR jsou povinně soudním lékařem prováděny pitvy všech náhlých úmrtí v případech, kdy prohlížející lékař nemohl stanovit příčinu smrti, a všech násilných úmrtí. Od roku 1998 jsou rutinně sledována přímá drogová úmrtí (smrtelná předávkování) a od roku 2003 také nepřímá úmrtí (za přítomnosti drog).²⁴ Uživatelé drog v ČR vykazují výrazně vyšší míru úmrtnosti ve srovnání se svými vrstevníky v běžné populaci. Relativní riziko úmrtí je u nich přibližně 10x vyšší než u věkově srovnatelné skupiny běžné populace, nejvyšší je u žen a u velmi mladých dospělých. Nejčastější příčinou úmrtí uživatelů drog (v 75 %) jsou násilné příčiny úmrtí a smrtelné otravy. Nejvyššímu riziku úmrtí jsou uživatelé drog vystaveni krátce po zahájení (problémového) užívání drog, tedy vesměs na prahu dospělosti.²⁵

---

²⁴ *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2008*,. Praha, 2009, s. 55.

²⁵ *Zpráva o činnosti Národní protidrogové centrály za rok 2009*. [online], 2010 [cit. 2010-10-2].

Dostupné na: WWW: < <http://www.bezpecnemesto.eu/protidrogova-prevence/prevence-aktualne/>>.

4 DROGOVÁ KRIMINALITA

„Trestná činnost závislých je velmi častá. Drogová kariéra je nákladná záležitost a zároveň v podstatné většině případů znemožňuje úhradu těchto nákladů z legálních zdrojů.“²⁶

Kamil Kalina

Problém užívání a zneužívání drog nabral v posledním období globální rozměr a jeho důsledky se projevují prakticky v každé zeměpisné oblasti. Obchod s drogami je jednou z nejvýnosnějších činností na světě, je mnohem vyspělejší než v minulosti a plně využívá moderních dopravních metod. Značnými změnami postupně prochází také výroba drog. Produkční oblasti se rozšiřují a syntetické drogy se vyrábí masově s použitím snadno dostupných výchozích chemikálií. Produkce drog se stala běžnou, výhodnou a preferovanou obživou obyvatel (např. pěstování koky v Latinské Americe nebo opiového máku v Asii) a zábranou jim v tom není ani hrozba tvrdého postihu. Nadnárodní seskupení výrobců a překupníků drog využívají nejnovější technologie a policejní orgány s nimi jen obtížně drží krok.²⁷

Boj proti zneužívání drog má již dlouhou dobu univerzální charakter. Drogových problémů není již ušetřen žádný stát na světě a žádný stát na světě již není jen typicky tranzitním státem. Hlavními cíli drogových kartelů jsou státy, které prodělaly nebo prodělávají v posledních letech demokratizační přeměny a tyto státy jsou také nejvíce využívány i k legalizaci peněz získaných trestnou činností, k tzv. „praní špinavých peněz“. INCB (Mezinárodní úřad pro kontrolu omamných látek OSN) poukázal na stále těsnější a provázanější celosvětové propojení ilegálního obchodu s drogami s dalšími nejrůznějšími formami mezinárodního organizovaného zločinu. Nejslabším článkem mezinárodního drogového kontrolního systému je Afrika. Obchodníci s drogami věnují největší pozornost státům jako je Nigérie, Jihoafrická republika, Angola, Maroko, Alžírsko a dalším. V oblasti Karibiku mají dominantní postavení v obchodu s drogami Nizozemské Antily, jako nový tranzitní region pro pašování kokainu z Kolumbie, Surinamu a Venezuely do Severní Ameriky a Evropy. V Asii se významným producentem opia stal Irán, Pákistán a Afgánistán, který z výtěžku prodeje financuje hnutí Taliban.

---

²⁶ KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s. 275.

²⁷ SOTOLÁŘ, A. a kol. *Příručka MVČR*. Praha, 2002, s. 3.

Drogy nelítostně zasáhly v plné své nebezpečnosti i Českou republiku. O české drogové scéně se začíná otevřeně hovořit od roku 1989, kdy došlo v oblasti drogové kriminality k velmi prudkému a vzestupnému vývoji. Tento trend se projevil i v masivním nárůstu prodeje OPL na nelegálním trhu. Současná situace v ČR je plně srovnatelná se situací v zemích, kde drogová scéna měla oproti ČR náskok několika desetiletí. V současné době v ČR již funguje plně rozvinutá drogová scéna. Přes Českou republiku tranzitují dodávky heroinu z blízkého východu (Turecko), dodávky kokainu z Latinské Ameriky, dodávky kanabinoidů ze severní Afriky (Maroko, Alžírsko). Vedle tranzitu se ČR stala i zajímavou cílovou zemí pro všechny druhy drog s výjimkou cracku. Je široce zapojena do nedovolené výroby drog, nedovoleného obchodu s nimi, nelegální výroby a obchodu s prekurzory, ale i do „praní špinavých peněz“ získaných obchodem s drogami.²⁸

Při popisu a charakterizování trestné činnosti páchané v souvislosti se zneužíváním návykových látek se v odborné literatuře často hovoří o tzv. primární a sekundární drogové kriminalitě.

- **Primární drogová kriminalita** (též se užívá termín – **drogová kriminalita v užším smyslu**) zahrnuje výhradně páchaní trestné činnosti v oblasti tzv. drogových trestných činů. Jedná se o obecně nebezpečné trestné činy nedovolené výroby, přechovávání, šíření a jiné nakládání s OPL. Jsou to §§ 283, 284, 285, 286, 287 T. z.

- **Sekundární drogová kriminalita** (též se užívá termín – **drogová kriminalita v širším smyslu**) zahrnuje jakoukoli jinou trestnou činnost, která je páchána za účelem obstarání prostředků na drogy, ale i prostředků pro zabezpečení dalších, jiných potřeb uživatelů drog (jídlo, oblečení, doprava aj., tzv. režie). Tato trestná činnost se též nazývá jako tzv. „opatrovací“. Sekundární drogová kriminalita zahrnuje především majetkovou trestnou činnost (krádeže, podvody, neoprávněné užívání cizí věci aj.), násilnou trestnou činnost (loupeže), ale také trestné činy mravnostní povahy, výtržnictví, útok na veřejného činitele atd.

4.1 Primární drogová kriminalita

Tato trestná činnost má v současné době jednoznačně, až na výjimky, vysoce organizovaný charakter. Těmi výjimkami jsou pachatelé s nízkou mírou organizovanosti páchaní. Jsou většinou z řad toxikomanů a bývají „soběstační“

---

²⁸ Chmelík, J. a kol. *Drogová kriminalita*. Praha, 1999, s. 6-8.

v získání látek k výrobě drogy (např. léčiva Modafen, Nurofen, z kterých se extrahuje prekurzor pseudoefedrin nutný k výrobě pervitinu), jsou soběstační ve výrobě drogy převážně v jednoduchých, domácích podmínkách. Vyrobenou drogu sami nebo v úzké skupině toxikomanů i spotřebují.

Drogová kriminalita s vysokou mírou organizovanosti je charakteristická mezinárodním prorůstáním zločinu páchaného vysoce organizovanými zločineckými organizacemi, operujícími i na území České republiky. Jde v podstatě o obchod s drogou importovanou či exportovanou z České republiky.²⁹ V činnosti drogových zločineckých skupin, vedle organizovanosti, panuje též konspirativnost, tvrdost a brutalita. Předmětem zájmu, vedle konopných drog, jsou tzv. „tvrdé drogy“ (heroin, kokain, pervitin, LSD, amfetaminy). Jde o typický organizovaný zločin. K tomuto tvrzení opravňuje následující modus operandi:

- Jde o skupinově páchanou a záměrnou úmyslnou trestnou činnost
- Základem práce skupiny pachatelů je vysoká míra koordinace a subordinace
- Trestná činnost je páchána soustavně, plánovitě a systematicky
- Je uplatňován vysoký stupeň utajení
- Ve skupině působí přísné vnitřní vazby a dělba práce
- Je uplatňována přísně sankcionovaná vnitřní disciplína
- Trestná činnost je páchána vysoce profesionálně
- Organizovaná skupina pachatelů disponuje špičkovou technikou a mimořádně vysokými finančními prostředky
- Panuje zde vysoká konspirativnost a ochranná opatření proti odhalení
- V případě odhalení jsou voleny všechny dostupné prostředky k ovlivnění orgánů činných v trestním řízení včetně násilných akcí
- Trestná činnost má internacionální charakter

Takto charakterizovanou kriminalitu, do které jsou zapojeni i pachatelé v České republice, lze bez nadsázky označit za organizovaný zločin ve smyslu mezinárodních měřítek.³⁰ Jinou otázkou je schopnost orgánů činných v trestním řízení prokázat pachatelům trestnou činnost ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§ 129, trestního zákoníku). Horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody může převyšovat 20 let, nesmí však překročit 30 let. V praxi se obtížně daří prokázat zejména

---

²⁹ Chmelík, J. a kol. *Drogová kriminalita*. Praha, 1999, s. 69.

³⁰ Chmelík, J. a kol. *Drogová kriminalita*. Praha, 1999, s. 70.

hierarchickou organizovanost zločinecké skupiny a to díky zejména vysoké konspirativnosti a přísným bezpečnostním opatřením uvnitř skupiny.

V České republice se v období posledních dvaceti let zneužíváním omamných a psychotropních látek zabývaly výhradně etnické skupiny, pro každou látku zvlášť (např. obchodem s heroinem se zabývaly osoby z bývalé Jugoslávie, obchodem s marihuanou a hašišem Arabové apod.). V současnosti se však dá říci, že se obchoduje „všichni se vším“ (např. Vietnamci začali pěstovat marihuanu, ale do svého „podnikání“ přibrali ještě i obchod s pervitinem a heroinem). Přesto existuje u každé drogy určitá nuance, kdy se obchodováním s ní přece jenom více věnuje určitá skupina osob – etnikum, žijící na našem území. Jak vypadá situace v oblasti nedovoleného nakládání s nejvíce zneužívanými OPL v ČR?

Metamfetamin (pervitin)

Pervitin je velká specialita, která hraje na české drogové scéně nezastupitelnou roli již páté desetiletí. Lze jej svým způsobem považovat za „domácí“ drogu a to v tom smyslu, že jej nedovážíme, ale výhradně na našem území vyrábíme. Vyrábí se v 99 % z prekursoru pseudoefedrinu, který je extrahován z volně prodejných léčiv (např. Modafen, Nurofen). Změny provedené v roce 2009 znamenající omezení volného prodeje léčiv s obsahem pseudoefedrinu (maximální obsah do 30 mg této látky v tableť a maximálně 60 tablet na 1 obyvatele za měsíc, a s tím související evidence kupujících) znamenaly nárůst dovozu těchto léčiv do ČR z Německa, Polska a Slovenska. Například v Polsku se tato léčiva dají volně koupit na benzinových čerpacích stanicích nebo v drogeriích.

K opětovnému uvolnění (říjen 2009) volného prodeje těchto léčiv v podstatě bez omezení, došlo poté, co Úřad pro ochranu osobních údajů napadl systém sběru dat (prováděné v rámci již zmíněné restriktce prodeje léčiv s obsahem pseudoefedrinu). Výrobci pervitinu se opět zaměřili na domácí lékárny, přesto zahraniční zdroje úplně neopustili. Léčiva jsou zde levnější a hlavně obsah pseudoefedrinu v tableťách je někde až 120 mg. Vyplácí se proto jezdit pro velké množství najednou.³¹

V České republice zůstává i nadále největším problémem masová nelegální výroba pervitinu v domácích výrobnách, v tzv. varnách. Tento trend má vzrůstající

---

³¹ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Charakteristika drogové kriminality v ČR a její vývoj v roce 2009* [online], 2010 [citováno 2010-10-15]. Dostupné na WWW: <http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/1-2010/charakteristika_drogove_kriminality/>

tendenci. Produkce je určena k nasycení domácího trhu, ale též i na vývoz (Slovensko, Německo, Velká Británie). V praxi vypadá výroba pervitinu následovně. Kolem jedné varny se zpravidla pohybuje malá skupina lidí, kde jednotlivci mají rozdělené úkoly – někdo drogu vyrábí, někdo jezdí pro léčiva a někdo distribuuje výsledný produkt. V naprosté většině jsou to zároveň uživatelé pervitinu. Můžeme tedy konstatovat, že pachatelé svojí činností naplňují znaky trestných činů obecně ohrožujících ve smyslu minimálně §§ 283, 284, 286 a 287 trestního zákoníku.

Dalším trendem je „export“ českých vaříčů – výrobců do ciziny. To spočívá v tom, že občan ČR, který je dobrým chemikem a umí vyrábět pervitin, je kontaktován ze zahraničí. Poté odjede vyrábět mimo naše území, nejčastěji do Nizozemí, Německa a v poslední době i do Polska. Ovšem stává se dost často, že jsou jim odebrány doklady, jsou zde násilím drženi a musejí vyrábět!³²

V posledních třech letech bylo za drogovou trestnou činností (DTČ) spáchanou právě v souvislosti se zneužitím pervitinu stíháno nejvíce osob. V poměru s ostatními nejčastěji zneužívanými OPL to činilo rovných 60 %. Nejvíce jich bylo v Praze a v Moravskoslezském kraji. Podíl pervitinu na spáchaných DTČ, za které byli pachatelé odsouzeni, v porovnání s ostatními OPL, činil 47 %. V roce 2009 bylo za DTČ v souvislosti s pervitinem pravomocně odsouzeno celkem 712 osob, z toho 252 nepodmíněně.

Cena pervitinu na drogovém trhu, který se obchoduje téměř výhradně jen na maloobchodní úrovni a v množstvích do 50 g, činí při čistotě 70 % - 1.000 Kč/g.³³

Heroin

Na české drogové scéně je v posledních letech patrná snižující se obliba heroinu mezi uživateli drog. Lze to přičíst tomu, že mezi dlouhodobými uživateli heroinu je vysoká mortalita a na rozdíl od předchozí generace mladých lidí a potencionálních uživatelů drog včetně heroinu, má ta současná generace odstrašující příklad v podobě dlouholetých uživatelů heroinu a jeho devastujících účinků na jedince.

Heroin je na území České republiky dovážen v zásilkách o váze maximálně do 10 kg. ČR je jednak cílovou zemí, ale především tranzitní zemí. Heroin přes naše území putuje po tzv. „Balkánské cestě“ do západní Evropy.

---

³² Empirickým zdrojem této informace je výpověď odsouzeného (P. J. 46 let), t. č. věznice Příbram

³³ Zpráva o činnosti Národní protidrogové centrály za rok 2009. [online], 2010 [cit. 2010-10-2]. Dostupné na: < <http://www.bezpecnemesto.eu/protidrogova-prevence/prevence-aktualne//>>.

Dominantními organizátory dovozu a distribuce na území ČR jsou především etničtí Albánci z Kosova a Makedonie. V nižších úrovních se distribucí zabývají i romské a vietnamské skupiny. Jako kurýři jsou využíváni zejména občané Rumunska, Bulharska, Maďarska, Slovenska a České republiky. Nejčastější zdrojová země je Turecko. Odtud heroin putuje v čistotě až 90 % po Balkánské cestě do západní Evropy. V důsledku toho, jak si jej jednotliví překupníci prodávají a zároveň dále ředí, se snižuje jeho konečná čistota na 5 – 10 %. V poslední době se dokonce stává, že se „na ulici“ objeví ještě více naředěný a nekvalitní nebo dokonce jeho falzum, které je za heroin vydáváno³⁴

V posledních třech letech bylo za DTČ v souvislosti se zneužíváním heroínu trestně stíháno, v poměru k ostatním nejvíce zneužívaných OPL, cca 7 % osob. Podíl heroínu na spáchaných DTČ, za které byli pachatelé odsouzeni, v porovnání s ostatními OPL, činil 6 % osob. V roce 2009 bylo za DTČ v souvislosti s heroínem pravomocně odsouzeno celkem 95 osob, z toho 59 nepodmíněně.

Cena heroínu na drogovém trhu vzhledem k jeho ředění (čistota 10 – 15 %) se na maloobchodní úrovni pohybuje okolo 1.000 – 1.400 Kč za gram. Na velkoobchodní úrovni se obchoduje heroin v průměrné čistotě 20 – 30 % a cena 1 kg 30 % heroínu je odhadována na 200 – 800 tis.Kč.³⁵

Kokain

V posledních málo letech udělal kokain veliký posun mezi „top“ nejužívanější drogy. Stal se etablovanou stimulační drogou zejména v prostředí zábavy a nočního života. Stal se oblíbeným mezi širší klientelou, ne pouze a výhradně pro uživatele z řad „high society“. Cena kokainu na drogovém trhu klesla a je tedy dostupnější pro větší počet uživatelů.

Zdrojové oblasti jsou státy v Jižní Americe (Kolumbie, Venezuela, Mexiko ad.). Kokain putuje do Evropy přes Severní Ameriku po moři do velkých přístavů ve Španělsku, Francii, Nizozemí či letecky na mezinárodní letiště. Objevily se i nové trasy pašování přes východní Afriku a přes Balkán. Organizaci dovozu a následnou distribuci na území České republiky zajišťovali především Nigérijci. Ti najímali kurýry (jiné

---

³⁴ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Charakteristika drogové kriminality v ČR a její vývoj v roce 2009* [online]. 2010 [citováno 2010-10-15]. Dostupné na WWW: <http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/1-2010/charakteristika_drogove_kriminality/>

³⁵ *Zpráva o činnosti Národní protidrogové centrály za rok 2009*. [online], 2010. [cit. 2010-9-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.bezpecnemesto.eu/protidrogova-prevence/prevence-aktualne/>>

Afričany, Čechy), kteří pašovali kokain ze západní Evropy v autech, autobusech či vlakem. Převážené množství se pohybovalo okolo 1 – 3 kg. Jsou i tzv. kurýři – polykači, kde je ovšem pašované množství omezeno přibližně na 700 g. Do obchodu s kokainem byly zapojeny i albánsky hovořící zločinecké skupiny, a to na úrovni tranzitní distribuce v rámci Evropy.

V konečné distribuci nastal tradiční problém, jako u jiných OPL, kokain byl k dostání nevhodně naředěný a tudíž méně kvalitní. Zvýšená obliba a tedy i dostupnost a příznivější cena, byla většinou vykoupena masivním ředěním kokainu různými, často i zdraví ohrožujícími látkami (př. Levamisol – prostředek veterinární léčby určený k odčervení domácích zvířat). Čistota kokainu často souvisí s trasou, po které putuje. V zemi původu je čistota kolem 90 %, v Nizozemí už je to jen 50 % čistoty a v ČR dosahuje čistota kokainu „na ulici“ třeba jen 10 %.

Situace okolo kokainu se v poslední době výrazně mění, protože dovoz, obchod a distribuci v České republice zajišťují v nejvyšší míře občané Izraele. Jak tito nahradili Afričany, tak došlo k výrazným změnám obchodní politiky dealerů. Izraelci přišli s dumpingovou obchodní politikou. Na ulici je k dostání droga čistější, tedy kvalitnější a hlavně levnější. Izraelští dealeri si uvědomili, že toto je cesta, jak zvýšit oblibu kokainu natolik, že bude schopný konkurovat ryze českému stimulanciu – pervitinu. Podíl kokainu na spáchaných DTČ v roce 2009, za které byli pachatelé odsouzeni, v porovnání s ostatními OPL, činil pouhá 2 %. Pravomocně tedy bylo odsouzeno 27 osob.

Cena kokainu na drogovém trhu se v současnosti pohybuje v rozmezí 1.500 – 2.500 Kč za gram při čistotě 15 – 35 %. Nákupní cena 1 kg je odhadována na 1,5 mil. Kč při čistotě 15 – 35 %.. Lze tedy tvrdit, že rozdíly v čistotě a ceně kokainu ve velkém množství a při prodeji na ulici jsou minimální.³⁶

Konopné drogy (marihuana, hašiš)

Alarmujícím jevem je setrvalý vzestupný trend průmyslového pěstování konopí tzv. „indoor“ technologiemi, jehož produkce se vyznačuje vysokou četností sklizně a obsahem účinné látky THC v rozpětí 15 –20 %. Tento druh trestné činnosti má

---

³⁶ Zpráva o činnosti Národní protidrogové centrály za rok 2009. [online], 2010 [cit. 2010-10-2]. Dostupné na WWW: < <http://www.bezpecnemesto.eu/protidrogova-prevence/prevence-aktualne//>>.

klasičnou kriminální podstatu, produkce saturuje ve zvýšené míře domácí trh a zvyšuje se počet případů vývozu takto vypěstované marihuany do okolních států.

Tímto způsobem pěstování konopí (*cannabis sativa*) se zabývají na našem území především Asiaté – Vietnamci, Číňané (až 80 %), protože jsou schopni „zainvestovat“ prvotní vysoký náklad na vybudování pěstírny. Indoor technologie vyžaduje zajištění vhodných objektů pro pěstování konopí – haly, stodoly, průmyslové nebo zemědělské budovy, ale i panelákový byt. Tyto prostory se vhodně upraví a pak zbývá zajistit již jen sálavé teplo z několikasetwattových zářivek oblepenými aluminiovou folií, vodu a závlahový systém ke každé rostlině, a živné roztoky. Rostlinám se záměrně rozsvěcuje a zhasíná světlo v určitých intervalech tak, že rostliny dozrávají do stádia květenství (nejvhodnější stadium pro sklizeň kvůli vysokému obsahu THC) za 3x kratší dobu než v běžných venkovních podmínkách. Rostliny tak mohou vyrůst během jednoho běžného vegetativního období až 3x! Náklady na vybudování indoor pěstírny jsou pokryty ziskem z prodeje již první sklizně.³⁷ Distribuci své produkce si Asiaté zajišťují sami svépomocí.

Vyrobená marihuana se jednak prodává v tuzemsku (malá část), převážně se však pašuje do zahraničí, zejména do Německa, Nizozemí a Velké Británie. Existují poznatky i o Rusy organizovaném dovozu, v ČR vypěstované marihuany, do Ruska.

Zájem Vietnamců o indoorové pěstování konopí byl registrován již v roce 2005. K němu přešli od jiné trestné činnosti, a to zejména nedovolená výroba a pašování cigaret, alkoholu a jiného zboží nebo padělání kolkových známek. V úrovni procesních zjištění bylo potvrzeno propojení Vietnamců žijících v ČR na občany Vietnamu žijících v západní Evropě a v Severní Americe. Velká Británie se zhruba od roku 2005 začala potýkat s masovým nárůstem zapojení Vietnamců do pěstování a výroby s cannabisem. Zásadní problémy udávají také USA, Kanada, Švédsko či SRN a Rakousko.

V roce 2009 bylo odhaleno 84 nelegálních pěstíren konopí. Zachycené množství činilo 172 kg marihuany, ve 117 záchytech bylo zabaveno 33 427 rostlin konopí, což je největší počet od roku 2006. Za DTČ v souvislosti se zneužitím konopných drog bylo v roce 2009 odsouzeno 329 osob, z toho 55 nepodmíněně. Podle odhadů drogového trhu se v České republice za rok 2008 spotřebovalo 19 tun konopných drog. V České republice je marihuana nejčastěji zadržanou drogou. Na velkoobchodní úrovni trhu

---

³⁷ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Charakteristika drogové kriminality v ČR a její vývoj v roce 2009* [online], 2010 [citováno 2010-10-15]. Dostupné na WWW: <http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/1-2010/charakteristika_drogove_kriminality/>

s marihuanou (od 1,5 kg výše) se v roce 2009 pohybovala odhadem cena 1 kg okolo 100 tis. Kč. Lze odhadovat, že droga ve větších množstvích se bude cenově pohybovat mezi 60 – 115 tis. Kč za 1 kg. Při maloobchodní ceně cca 250 Kč za 1g marihuany (tj. 250 tis. Kč za 1 kg) na maloobchodní úrovni může prodejce na jednom kilogramu získat až 150 tis. Kč.

U hašiše, který se sem pašuje hlavně ze severní Afriky (Maroko) přes Španělsko a Nizozemí, je počet záchytů v posledních pěti letech relativně stabilní (30 – 40 záchytů ročně).³⁸

Amfetaminy

Amfetaminové drogy, jakými jsou např. tablety extáze (MDMA), se na našem území zneužívají především v souvislosti s hudební produkcí. S užíváním těchto drog se můžeme setkat na open-air festivalech, v hudebních klubech, na koncertech a produkcích taneční hudby. Typickými uživateli jsou mladí lidé převážně ve věku 20 let. Nejedná se o problémové uživatele, neaplikují si drogu intravenózně a nepáchají drogovou sekundární kriminalitu. Finanční prostředky na nákup drog získávají legálně (brigády, kapesné).

Extáze se v České republice nevyrábí. Pašuje se sem z Nizozemí, Polska a ze Slovenska. Dovozem a distribucí se zabývají většinou jednotlivci, kteří tablety extáze přivážejí v počtu desítek či stovek kusů.³⁹ Mefedron je další stimulační látka, která se objevila na našem drogovém trhu. Je určena především pro taneční scénu. Zvýšený zájem o tento druh stimulancií, nejen u nás, ale v celé Evropě lze částečně vysvětlit nedostatkem tablet extáze s účinnou látkou MDMA. Látky jako mefedron nejsou u nás kontrolovány, resp. zakázány. Mefedron se prodává např. jako hnojivo pro pokojové květiny nebo je obsažen v soli do koupele. Látka se šnupe a často se kombinuje s alkoholem a marihuanou.

---

³⁸ *Zpráva o činnosti Národní protidrogové centrály za rok 2009*. [online], 2010 [cit. 2010-10-2]. Dostupné na: <[http://www.bezpecnemesto.eu/protidrogova -prevence/prevence-aktualne//>](http://www.bezpecnemesto.eu/protidrogova-prevence/prevence-aktualne//>).

³⁹ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Charakteristika drogové kriminality v ČR a její vývoj v roce 2009* [online], 2010 [citováno 2010-10-15]. Dostupné na WWW: <http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/1-2010/charakteristika_drogove_kriminality/>

Uvedené látky z pohledu DTČ lze prakticky stíhat pouze za § 287 trestního zákoníku – trestný čin šíření toxikomanie, nikoliv však za výrobu a distribuci drog.⁴⁰

Halucinogeny (LSD, houby, rostliny)

Dovoz a distribuce LSD (chemicky diethylamid kyseliny lysergové) na české drogové scéně je minimální, nicméně neznamená, že by se tato droga v ČR nevyskytovala. Již se však neobjevuje v takové míře, jako tomu bylo před několika lety. Halucinogenní drogy jsou však na domácí scéně zastoupeny, a to zejména „houbičkami“. Konkrétně se jedná o houby: lysohlávka, kropenatec, vláknice, límcovka, čepičatka a jiné. OPL obsahují i jedovaté rostliny, např. durman, blín, rulík zlomocný. Zneužívá se i exotická kata jedlá.

Policíí však nebyl zaznamenán obchod s těmito houbami a rostlinami. Uživatelé (často pouze experimentující než pravidelní uživatelé) si tyto houby a rostliny sbírají v přírodě pouze pro svoji potřebu. Jeden případ byl však policíí vyšetřován, kdy byla snaha distribuovat šalvěj divotvornou prostřednictvím internetu.

Za drogové trestné činy (DTČ) bylo v ČR v roce 2009 odsouzeno 1.535 osob, což je nejvyšší počet za poslední 3 roky. V roce 2007 to bylo 1382 odsouzených a v roce 2008 to bylo 1360 odsouzených. U odsouzených lze sledovat nárůst podílu a počtu trestných činů přechovávání drog podle § 284 trestního zákoníku. V roce 2009 bylo uděleno 489 nepodmíněných a 869 podmíněných trestů. Ochranné léčení v ústavní nebo ambulantní formě bylo soudem v roce 2009 uloženo 123 osobám, z toho 68 osobám v ambulantní formě a 55 osobám ve formě ústavní. Co do skladby trestů je situace stabilní – v posledních 3 letech se v cca 30 % jedná o nepodmíněné tresty odnětí svobody, v 50 % o tresty podmíněné. Nejvyšší počet trestů je ukládán v souvislosti s nedovolenou výrobou a jiným nakládáním (§ 283 Tz) a ve spojení s pervitinem.

Podíl drog, v jejichž souvislosti byly osoby za DTČ stíhány, je za poslední 3 roky stabilní. Nejčastěji to bylo v souvislosti s pervitinem (cca 60 %), s konopnými drogami (cca 30 %) a s heroinem (cca 7 %). Patrný je nárůst počtu osob stíhaných za přechovávání drog (§ 284 Tz.) a naopak u šíření toxikomanie (§ 287 Tz.) dochází

---

⁴⁰ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Charakteristika drogové kriminality v ČR a její vývoj v roce 2009* [online]. 2010 [citováno 2010-10-15]. Dostupné na WWW: <http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/1-2010/charakteristika_drogove_kriminality/>

k poklesu. Mezi kraje s nejvyšším absolutním počtem stíhaných osob patřily v roce 2009 hl. m. Praha (375 osob), kraje Moravskoslezský (268) a Středočeský (262).⁴¹

4.2 Sekundární drogová kriminalita

Zahrnuje jakoukoli jinou trestnou činnost, která je páchána za účelem obstarání prostředků na návykové látky, ale i prostředků pro zabezpečení dalších, jiných potřeb uživatelů drog (jídlo, oblečení ad.). Sekundární drogová kriminalita může zahrnovat např. majetkovou trestnou činnost (krádeže, neoprávněné užívání cizí věci, podvody atd.), násilnou trestnou činnost (např. loupeže), ale také trestné činy mravnostní povahy, výtržnictví, útok na veřejného činitele apod.⁴²

Při porovnání let 2007, 2008 a 2009 jsou odhady sekundární drogové kriminality stabilní. Podle expertních odhadů se uživatelé drog podílejí na třetině vybraných trestných činů, což je 71 – 74 tis.činů. Nejčastěji se jedná o krádeže věcí z automobilů, na kterých se uživatelé drog podílejí cca ze dvou třetin.

Celkem bylo ročně v ČR v letech 2007 – 2009 zjištěno 333 – 357 tis. trestných činů. Za předpokladu, že je ročně zjištěno cca 345 tis. všech t. č. a že uživatelé drog páchají v průměru 73 tis. vybraných trestných činů ročně, potom lze podíl uživatelů drog na celkově zjištěné kriminalitě odhadnout na cca 21 %, tj. na každém pátém zjištěném trestném činu se podílí uživatel drog. Deset druhů trestných činů, na kterých se uživatelé drog podílejí nejčastěji, uvádí následující tabulka.⁴³

---

⁴¹ Zpráva o činnosti Národní protidrogové centrály za rok 2009. [online], 2010 [cit. 2010-10-8]. Dostupné na: < <http://www.bezpecnemesto.eu/protidrogova-prevence/prevence-aktualne//>>.

⁴² KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s.275.

⁴³ Zpráva o činnosti Národní protidrogové centrály za rok 2009. [online], 2010 [cit. 2010-10-8]. Dostupné na: < <http://www.bezpecnemesto.eu/protidrogova-prevence/prevence-aktualne//>>.

Tab. 3 Odhadovaný podíl trestných činů spáchaných uživateli drog na vybraných (zjištěných) trestných činech a jejich odhadovaný počet podle druhu v letech 2007 – 2008 (Národní protidrogová centrála)

Druh trestného činu	Podíl 2007-2008 (%)	Počet 2007	Počet 2008	Podíl 2009 (%)	Počet 2009
KP věci z automobilů	62,7	32 301	30 993	68,5	31 888
KP kapesní	34,2	6 560	6 229	33,8	6 289
KV do ostatních objektů	19,4	6 066	5 711	19,9	5 924
KP v jiných objektech	13,6	3 496	3 351	16,7	3 850
KP automobilů	21,9	4 271	3 944	24,7	3 452
KP jízdních kol	31,0	1 672	1 629	37,9	2 427
Neoprávněné držení platební karty	27,4	2 220	2 148	29,9	2 420
KP jiné na osobách	17,0	1 524	1 633	22,1	2 143
Výroba a distribuce OPL	70,7	1 567	1 671	81,1	1 980
KP ostatní	19,5	2 340	1 983	14,6	1 076
Ostatní	17,7	12 148	12 157	12,8	12 660
Celkem spácháno uživateli drog	29,4	74 143	71 451	31,4	74 109
Celkem zjištěno vybraných TČ	100,0	252 547	242 852	100,0	236 116

KP – krádeže prosté, KV – krádeže vloupáním

Za rok 2009 byly zpracovány také údaje o trestné činnosti spáchané pod vlivem alkoholu a nealkoholových drog. V ČR v roce 2009 objasněno 125 tis. trestných činů. Z nich bylo 22,2 tis. skutků spáchano pod vlivem alkoholu – nejčastěji se jednalo o trestný čin ohrožování pod vlivem návykové látky, opilství (11,4 tis.) a silniční dopravní nehody z důvodu nedbalosti (3,9 tis.), úmyslné ublížení na zdraví, výtržnictví, poškozování cizí věci, nebezpečné vyhrožování. Celkem 2,3 tis. skutků bylo spáchano pod vlivem nealkoholových drog – nejčastěji se jednalo o trestné činy ohrožování pod vlivem návykové látky, opilství (1 tis.) a různé druhy krádeží vloupáním (311). Nejvíce trestných činů spáchaných uživateli drog bylo pod vlivem pervitinu nebo jiných amfetaminů (1 201), následovaly konopné drogy (272), syntetické drogy (162), heroin či jiné opiáty (92).

Při hrubém přepočtu na celkový počet zjištěných trestných činů (345. tis. ročně) lze počet skutků spáchaných pod vlivem alkoholu odhadnout na cca 62 tis. a pod

vlivem nealkoholových drog na cca 7 tis. skutků ročně, což je cca 10 % odhadovaných trestných činů spáchaných uživateli drog (viz. výše) a 2 % všech trestných činů zjištěných v ČR.

V roce 2010 byl dokončen výzkum zaměřený na sekundární drogovou kriminalitu. Zúčastnilo se ho 66 uživatelů drog v kontaktu nebo léčbě (42 mužů, 24 žen, průměrný věk 28 let). Alespoň 3 trestné činy spáchalo 46 z nich. U těchto klientů byly sledovány aspekty trestné činnosti v závislosti na preferenci užívaných drog a v závislosti na akutním účinku drog – trestné činy pod vlivem drogy páchalo podle vlastní výpovědi – vždy 17 %, často 26 %, někdy 48 % a nikdy 5 % z nich. Uživatelé opiátů páchali výhradně ekonomicky motivované trestné činy – téměř výhradně se jednalo o krádeže, které byly z 66 % motivovány okamžitou potřebou financí na nákup drogy, následoval popud způsobený vhodnou příležitostí (18 %). Většina uživatelů heroinu (54 %) kradla s rozmyslem („Heroin mě dokázal zklidnit, naopak když jsem jednou nebo dvakrát vyzkoušel pervitin, byl jsem vystrašený.“). U uživatelů pervitinu byla škála páchaných trestných činů širší a více se objevovaly násilné trestné činy – z 27 uživatelů pervitinu spáchalo loupež 9 z nich, kdežto u 13 uživatelů heroinu to byl jediný. Trestných činů ublížení na zdraví se dopustilo 6 osob preferujících pervitin a žádný uživatel opiátů. Většina (56 %) uživatelů pervitinu kradla na základě momentálního impulzu („*Perníkáři berou všechno, co se jim naskytne. Jeden čas jsme kradli kytky v květináčích z chodeb domů. Nemělo to žádný racionální důvod. Nakonec jsme to neměli na balkoně ani kam dávat.*“), jejich nejčastějším motivem pro krádež byla okamžitá potřeba (38 %), následovaná vhodnou příležitostí (32 %).

Studie ukazuje, že délka drogové kariéry přímo nesouvisí s četností spáchaných trestných činů a v této souvislosti jsou diskutovány i další vlivy na páchání trestných činů, jako jsou např. osobnost uživatele drog a sociální prostředí, ve kterém se pohybuje.⁴⁴

Charakteristickým rysem drogové kriminality, jako kriminality tzv. „bez obětí“, je vysoká latence. Lze předpokládat, že drogové trestné činy evidované v oficiálních statistikách jsou pouze malou částí skutečně páchané drogové kriminality. Kromě toho samotné drogové trestné činy (§§ 283, 284, 285, 286, 287 trestního zákoníku) představují jen malou část kriminálních aktivit, souvisejících se základním problémem,

---

⁴⁴ Zpráva o činnosti Národní protidrogové centrály za rok 2009. [online], 2010 [cit. 2010-10-9]. Dostupné na WWW: < <http://www.bezpecnemesto.eu/protidrogova-prevence/prevence-aktualne//>>.

kterým je užívání návykových látek. V úvahu je třeba v této souvislosti vzít nezanedbatelné množství trestných činů páchaných pod vlivem OPL a především kriminalitu opatrovací. A konečně je drogová kriminalita pouze jedním z řady vzájemně souvisejících sociálně patologických jevů, provázejících užívání nelegálních drog (organizovaný zločin, záškoláctví, domácí násilí, prostituce, šíření viru HIV a žloutenky atd.). V těchto souvislostech nelze ani relativně nízký počet evidovaných případů drogových trestných činů podceňovat.

4.3 Latence drogové kriminality

Drogová kriminalita se vyznačuje vysokou mírou latence. Na té se největší měrou podílí specifická tato trestná činnost, která spočívá v tom, že uživatel drog se nevnímá jako oběť resp. poškozený, ale naopak kryje pachatele. Drogová kriminalita je oběťmi podporovaná a utajovaná. U uživatelů drog je nechuť vypovídat proti dealerům čili nemají zájem oznamovat trestnou činnost na nich páchanou, protože jejich jediným zájmem je obstarat si OPL. Uživatelé drog a pachatelé drogové kriminality tvoří uzavřenou komunitu (dealer prodává většinou jenom tomu koho dobře zná).

Dalším důvodem vysoké latence drogové kriminality je skutečnost, že se jedná o aktivitu organizovaného zločinu vyznačující se sofistikovaným způsobem páchaní trestné činnosti včetně využívání moderní (zejména komunikační) techniky, vysokou konspirací a finančními zisky pachatelů a též snahou ovlivňovat politiku a další život ve společnosti.⁴⁵

K dalším důvodům, které ovlivňují tuto latenci, patří např. nezaměstnanost a ekonomické problémy mladých lidí, mediální a společenská popularizace drog, opouštění životních hodnot jako je rodina, morálka, soudržnost. Pachatelé často znají formy a metody práce orgánů činných v trestním řízení. Svůj podíl má také liberální přistěhovalecká politika státu a společenská tolerance k drogové problematice, až k jakési benevolenci ve společnosti k OPL (zejména k marihuaně). Latenci ovlivňuje i stávající legislativa a její aplikace v praxi, zejména v komplikovaných procesních předpisech, které znesnadňují použití některých prostředků odhalování drogové kriminality, např. obtížné pronikání do zločineckých struktur nebo příliš náročné

---

⁴⁵ *Možnosti trestní justice v protidrogové politice II.* Institut pro kriminologii a sociální prevenci. [online], 2008 [cit. 2010-10-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.ck.cz/iksp/docs/347.pdf>>

podmínky používání operativně pátracích prostředků, jdoucí nad rámec ochrany práv obviněných.

Do skupiny důvodů činících drogovou kriminalitu latentní lze zahrnout také – glorifikaci a skrytou reklamu v hromadných sdělovacích prostředcích, že VIP osoby drogy užívají nebo užívaly, a to je obohatilo v jejich životě, tvorbě apod., nevšímavost jednotlivce vůči tomu, co se děje v okolí, stigmatizování drogově závislých osob, globalizace.

Shrneme-li uváděné důvody vysoké latence drogové kriminality, lze konstatovat, že souvisí především s jistými specifiky této trestné činnosti, tj. že se jedná o kriminalitu, která zdánlivě nemá oběť resp. poškozeného, a zároveň jde o trestnou činnost úzce spojenou s organizovaným zločinem. Stav věci také významně ovlivňuje stávající legislativa a její aplikace v praxi, aktuální celospolečenská situace, nedostatečná prevence, špatná funkce rodiny, nevhodná prezentace drogové problematiky v masmédiích apod.⁴⁶

4.4 Pachatelé drogové kriminality

Osoby páchající trestnou činností související se zneužíváním návykových látek lze rozdělit do tří základních skupin:

1. Jde o osoby páchající přímo drogovou kriminalitu (primární). Většinou samy drogy neužívají, ale podílejí se na jejich nezákonné manipulaci, tj. nedovolená výroba, přechovávání či distribuce drog. Tyto osoby podléhají trestním sankcím podle §§ 283, 284, 285, 286 a 287 trestního zákoníku. V České republice jsou jimi především různá národnostní a etnická uskupení. Jedná se o skupiny cizinců působících na našem území s povolením dlouhodobého pobytu.

Čeští občané nejčastěji figurují jako kurýři a jsou k tomuto účelu cíleně vyhledáváni. Přispívá k tomu hlavně vidina bezpracného rychlého finančního zisku. Vzhledem k tomu, že drogová kriminalita patří mezi nejlukrativnější formy zločinu, nechávají se k ní lákat osoby hlavně ze sociálně slabých vrstev. Jejich motivem je snaha zajistit si vyšší životní úroveň. Vesměs se jedná o mladé lidi bez kvalifikace a zaměstnání.

---

⁴⁶ *Možnosti trestní justice v protidrogové politice II.* Institut pro kriminologii a sociální prevenci. [online], 2008 [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.ck.cz/iksp/docs/347.pdf/>>

2. Druhou skupinu tvoří pachatelé – toxikomani páchající trestnou činností pod vlivem OPL, tj. v době intoxikace nebo během abstinčního syndromu. Tyto osoby můžeme rozdělit na pachatele primární nebo sekundární drogové kriminality.

a) První skupinou pachatelů primární drogové kriminality jsou problémoví uživatelé drog a osoby závislé. Jedná se o uživatele drog, kteří se angažují v přímém prodeji drog či v jejich výrobě (př. pervitin), zpravidla v menším rozsahu. U prodeje drog se zde hovoří o tzv. malodealingu. Takto dealer získává prostředky na nákup drogy pro svoji potřebu a za výhodnějších podmínek.

b) Druhou skupinou pachatelů primární drogové kriminality jsou příležitostní a rekreační uživatelé drog, případně pravidelní uživatelé drog. Zpravidla se jedná o mladistvé nebo mladé lidi, kteří drogu užívají pravidelně a zároveň se užívání stalo součástí jejich životního stylu. Nevzniká u nich zatím závislost a užívání jim zpravidla zatím nezpůsobuje závažné problémy. Distribuce a prodej drog pro tuto skupinu představuje způsob, jak si přivydělat, ale také získat prestiž mezi vrstevníky. U této skupiny je často evidentní naprosté podcenění trestněprávních rizik plynoucích z distribuce drog nebo šíření toxikomanie..

c) Uživatelé drog jako pachatelé sekundární drogové kriminality. Zcela typickými pachateli této trestné činnosti jsou problémoví uživatelé drog a osoby závislé. Pro ně je páchaní trestné činnosti často běžnou součástí životního stylu a nezbytným způsobem obstarávání finančních prostředků na nákup drogy a jejich další životní potřeby. Hovoříme o tzv. opatrovací kriminalitě. Jedná se především o trestné činy majetkové povahy, nejčastěji krádeže. Řada uživatelů drog páchá trestnou činností denně, někdy pod vlivem drogy, někdy pod vlivem rozvíjejících se abstinčních příznaků. Všechny tyto faktory výrazně zvyšují pravděpodobnost, že jejich trestná činnost bude odhalena a proti pachateli bude zahájeno trestní stíhání. V těchto souvislostech je zde jedna otázka, která nebyla odborníky uspokojivě zodpovězena. *Vede užívání drog k páchaní trestné činnosti, nebo zda naopak páchaní trestné činnosti vede k užívání drog?*⁴⁷

3. Třetí skupinu tvoří pachatelé, kteří využívají závislosti na droze u jiných osob a páchají trestnou činností na toxikomanech.

---

⁴⁷ KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s. 278, 279.

Patří sem trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (§ 189 – kuplířství, § 187 – pohlavní zneužití, § 186 – sexuální nátlak, § 185 – znásilnění), dále trestné činy proti svobodě (§ 175 – vydírání, § 171 – omezování osobní svobody).

4.4.1 Etnické skupiny zabývající se zneužíváním OPL

S omamnými a psychotropními látkami se na našem území čile obchoduje. Různé etnické skupiny jsou zapojeny do organizované trestné činnosti v závislosti na druhu drogy, oblasti výroby, distribuce apod. Pro každé etnikum je charakteristická určitá droga a manipulace s ní. Jsou to osoby ze zemí bývalého Sovětského svazu (Rusové, Ukrajinci, Čečenci, Dagestánci), ze zemí bývalé Jugoslávie (kosovští Albánci, Srbové, Makedonci), dále Asiati (Číňané, Vietnamci, Turci, Izraelci), Afričané (Nigerijci, Liberijci). Též, ale i osoby evropských národů – Poláci, Němci, Bulhaři, Rumuni, Slováci ad. Zapojeni jsou samozřejmě i Češi většinou ze sociálně slabších skupin a romská komunita.

Zločinecké skupiny z bývalého Sovětského svazu

Na území ČR jsou aktivní skupiny osob z postsovětských republik, zejména pak z oblastí Ruské federace (Dagestánci, Čečenci), rovněž skupiny zakavkazkého původu (Ázerbajdžánci, Arménci), dále Ukrajinci ad.

Dagestánci se zabývají především pouličním prodejem drog. Ázerbajdžánci a Arménci se podílejí zejména na tranzitním obchodu. Aktivní jsou Ukrajinci organizovaní v Mukačevské skupině, a to jako dealeri různých druhů OPL (heroin, metamfetamin). Tento jev má souvislost s velkým množstvím ukrajinských občanů pracujících v ČR. Další problém zde působí zločinecké skupiny osob čečenské národnosti pocházející z Ruské federace, které organizují pašování heroínu z Afgánistánu přes republiky střední Asie, Ruskou federaci a dále pak Ukrajinu, Bělorusko, respektive Polsko a Slovensko do ČR a do západní Evropy. Část samozřejmě zůstává u nás. Čečenská seskupení se vyznačují vysokou mírou organizovanosti, disponují značnými finančními prostředky, které jim umožňují investice do různých druhů činností a současně dávají prostor pro korupci. Mají velmi dobré materiální vybavení, dodržují disciplínu a soudržnost, zpravidla kontrolují kriminální činnost jim podřízených ruskojazyčných skupin jiného etnického původu. Proniknout do jejich struktury je obtížné, protože vzájemně komunikují pouze

čečensky. Tyto skupiny v oblasti obchodu s OPL představují značné bezpečnostní riziko.

Trestná činnost ruskojazyčných skupin v obchodu s OPL je charakterizována vysokou organizovaností, konspirativností a disciplínou. Vzhledem ke kriminálním zkušenostem pachatelů je průnik do tohoto prostředí obtížný. Je zde typická soudržnost a loajalita udržovaná především strachem z použití hrubé síly, která v mnohých případech končí i smrtí.

Balkánské zločinecké skupiny

Na území ČR působí především kosovoalbánské skupiny, které zde mají přední postavení v obchodu s heroinem. Zdrojem heroinu pro ně je Turecko. K jeho pašování je často využívána jižní balkánská cesta – přes Bulharsko, Řecko, Makedonii, Kosovo a Albánii. Významnou úlohu sehrává Bulharsko, které se stalo překladištěm pro další transport.

Ke kurýrním cestám jsou stále více zapojovány osoby ze zemí EU, též dochází k zapojení osob z balkánských zemí, zejména Albánců, při zadržení jsou větší zárukou pro organizaci (dodržují tzv. omertu). Z hlediska popisované trestné činnosti je patrná stále větší uzavřenost organizátorské skupiny vůči najímaným kurýrům a osobám podílejících se na přepravě OPL.⁴⁸

Přestože jsou zaměřeni hlavně na obchod s heroinem, obchodují i s jinými OPL.

Arabské zločinecké skupiny

Arabská komunita sdružující se zejména v Praze, Liberci a Ústí nad Labem, se primárně zabývá obchodem s heroinem. Sekundárně i obchodem s jinými OPL, které lze nakoupit od zdrojů (hašiš, kokain, pervitin). Arabové se, až na výjimky, staví do role pouličních prodejců heroinu a kokainu. Obdobně to praktikují i v jiných evropských zemích. Pokud jsou organizátory převozu OPL, tak zpravidla akci financují. Heroin jim dodávají kosovští Albánci, v případě kokainu jsou to hlavně Afričané. Z pohledu prodeje drog v arabské komunitě jsou hlavními pachateli Arabové z Tunisu, Alžíru a Maroka.

---

⁴⁸ *Výroční zpráva za rok 2003*. Národní protidrogová centrála. [online], 2003 [cit. 2010-10-30]. Dostupné na WWW: <http://aplikace.mvct.cz/archiv/2008/policie/npdc/r.2003_policie.html>

Západoafrické zločinecké skupiny

Osoby z těchto skupin obchodují s OPL, zejména v přímém pouličním a klubovém dealingu kanabisových produktů (hašiš, marihuana), kokainu a tzv. „bílého heroinu“. Rovněž distribuují kokain, heroin a extázi osobám, které provádějí koncový dealing. Organizují přepravu kokainu a heroinu ze zdrojových zemí do zemí západní Evropy. Pašování je prováděno prostřednictvím najatých kurýrů, často z řad občanů České republiky. Droga je převážena např. v trávicím traktu pašeráka nebo je upevněna na těle, v oděvu či obuvi. Tato přeprava se vyznačuje malým množstvím a vysokou četností.

Organizátory jsou osoby, které v ČR deklarují svou státní příslušnost k Nigérii, Guinei, JAR, Ghaně, Libérii, Kongu a Mali. Z pohledu statutu se jedná o azylanty nebo o osoby, které zde uzavřely sňatek.⁴⁹

Asijské zločinecké skupiny

Asijské zločinecké struktury (především to jsou Vietnamci nebo v menší míře Číňané) působící na našem území se orientují na řadu oblastí nelegálního či pololegálního obchodu, ze kterých jim může plynout zisk. Rozhodujícími faktory jsou pak výše konkrétního zisku, snadnost transakce, dostupnost komodity či výše rizika. Stejně tak se tyto skupiny nespécializují pouze na obchod s jedním druhem drogy, ale jsou schopny provést transakci bez ohledu na druh a původ OPL. Asiaté se zapojují do obchodu s heroinem, pervitinem, kokainem a s kanabinoidy. Zde je nutno uvést masivní nárůst indoor pěstíren marihuany tzv. hydroponním způsobem. Výsledkem je bohatá sklizeň a vysoký obsah účinné látky THC. Zisky z prodeje takto vypěstované marihuany jsou enormní. Vietnamci obchodují přímo v ČR (a to jak uvnitř této komunity, tak i v rámci domácích uživatelů). V případě marihuany jde naprostá většina na export do SRN, Nizozemí, Velké Británie. Dá se říci, že Vietnamci svoje aktivity rozvinuli ve světě všude tam, kde jejich komunita je usazena (Polsko, Švédsko, USA, Kanada).

Byly zaznamenány signály rostoucího trendu zásilek malých objemů, používání velmi důmyslných a profesionálně provedených skrýší, jakož i využívání tzv. „mrtvých schránek“, smluvených signálů a krycích názvů. U obchodních záležitostí je

---

⁴⁹ *Výroční zpráva za rok 2003*. Národní protidrogová centrála. [online], 2003 [cit. 2010-10-30]. Dostupné na WWW: <http://aplikace.mvct.cz/archiv/2008/policie/npdc/r.2003_policie.html>

jednoznačně preferován hotovostní platební styk, finanční prostředky nejsou uschovávány na bankovních účtech. Vzhledem k množství, rozmanitosti a vzájemnému prolínání obchodních aktivit, subjektů a obchodovaných komodit je práce policie na úseku odhalování drogové trestné činnosti této komunity značně obtížná. To souvisí s jazykovou bariérou, odlišnou mentalitou a kulturou a značně vysokou flexibilitou těchto osob v cizím prostředí. Neposlední roli hraje i pověstná uzavřenost komunity a exemplární tresty prováděné s nebyvalou brutalitou, sahající od vydírání přes fyzické útoky až k samotné likvidaci.

Mimo drogovou trestnou činnost působí Vietnamci zejména v oblasti padělání a pozměňování, převaděčství a hospodářské trestné činnosti.

Romské zločinecké skupiny

V oblasti kriminality spojené s OPL došlo v posledních letech k výraznému nástupu organizovaných skupin tvořených příslušníky romského etnika. Jsou zapojeni do pouliční distribuce OPL, kde velmi rychle zaplnili místo uvolněné v důsledku eliminace jiných pouličních prodejců (např. v Praze Romové téměř nahradili tradiční dealery heroinu – Araby), ale i ve vyšších člancích distribučních sítí zajišťujících dodávky většího množství OPL na drogový trh.

Dominantní skupinou páchající trestnou činností v souvislosti s drogami jsou olašští Romové, kteří se od ostatní romské populace odlišují jednak jazykově, jednak způsobem života vycházejícího ze staletých zvyků, tradic, rituálů a nepsaných zákonů. Příslušníci ostatních skupin Romů, zejména mladších věkových kategorií, včetně dětí, se stali spíše konzumenty drog a jejich trestná činnost spočívá v opatrování si prostředků na nákup drog krádežemi, loupežemi apod. Drogově závislá je i velká část romských prostitutek, které svůj výdělek, pokud jej neodevzdávají „pasákům“, obratem použijí na nákup OPL pro svoji potřebu. Základním článkem organizovaných romských uskupení je „rodina“, kterou je nutno chápat v širším smyslu, tj. nikoliv jen jako základní článek lidské pospolitosti, ale jako okruh části blízkých a vzdálenějších příbuzných a dalších osob z etnika spojených společným zájmem na uspokojování potřeb, zajištění příjmů, páchaní trestné činnosti, jejím zakrýváním apod.

Drogová trestná činnost úzce souvisí s další trestnou činností těchto skupin (násilná a majetková kriminalita – vydírání, kuplířství, loupeže, kapesní krádeže apod.) a vnější riziko při obchodu s OPL je často přenášeno na nezletilce, přestárlé, nemocné či nesvéprávné osoby, které přicházejí do styku s klientelou. Zpravidla jim za toto

jednání vzhledem k věku, nepříčetnosti či zdravotním důvodům nehrozí trest a účast organizátorů trestné činnosti je tak zakrývána. Olašští Romové využívají vzájemné náklonnosti a podpory příbuzných v rámci své „rodiny“, zejména k získání zázemí pro páchání trestné činnosti (byty, auta, ochranu apod.). Vzájemná osobní znalost olašských Romů a jejich odlišný způsob života znemožňuje utajené pronikání do kriminálního prostředí. Další výrazný faktor, usnadňující tomuto etniku páchání trestné činnosti, je příbuznost s olašskými Romy na Slovensku, Maďarsku a i v Rumunsku, kdy mají pachatelé při bezproblémovém přechodu státních hranic možnost využít pomoc a zázemí v druhém státu nebo se takto smíšené skupiny podílejí přímo na mezinárodním obchodu s drogami, zejména dovoz OPL do České republiky.

Ve vyšších člancích hierarchie obchodu s drogami působí naopak „schopnější“ jednotlivci, kteří využívají uvedeného zázemí spíše sporadicky a jejich úloha spočívá v obstarávání větších množství OPL. Pracují většinou sami a od otevřené drogové scény si drží odstup. Nakupují OPL v množstvích řádově stovek gramů, drogu zpravidla zřídí a se ziskem ji dále přerozdělí skupinám provádějícím distribuci koncovým uživatelům nebo prodávají „důvěryhodným“ toxikomanům, kteří nakupují dávky pro více osob.

Tito Romové, kteří působí ve vyšších člancích jako dodavatelé, obchodují jednak s heroinem, který získávají hlavně od kosovských Albánců, tak i s pervitinem. V případech vývozu drogy do zahraničí (hlavně SRN) najímají kurýry z neromského prostředí. Na samotné výrobě pervitinu se podílejí velmi zřídka, často však jeho výrobu podporují opatřováním a dodáváním prekurzorů (pseudoefedrin).

Romské skupiny jsou napojeny i na příslušníky dalších etnik, zejména Vietnamce jako odběratele a překupníky a na osoby pocházející ze států bývalého Sovětského svazu, a které mají podíl na organizování výroby a distribuci OPL.

Romové nepoužívají zpravidla složitých a rafinovaných metod a způsobů páchání trestné činnosti a při vhodném využití pátracích prostředků se policii daří úspěšně postihnout, jak pouliční formu drogové trestné činnosti v romském etniku, tak i jejich vyšší články distribučních sítí.⁵⁰

---

⁵⁰ *Výroční zpráva za rok 2003*. Národní protidrogová centrála. [online], 2003 [cit. 2010-11-05]. Dostupné na WWW: <http://aplikace.mvct.cz/archiv/2008/policie/npdc/r.2003_policie.html>

4.4.2 Změny v distribuci drog (triky dealerů)

Počátkem 90. let, kdy si dealeri teprve „osahávali“ naši drogovou scénu, tak dealing drželi ve svých rukách převážně Arabové. Ti prodávali drogy v hernách, barech a jiných podnicích. Koupit drogu na ulici nebylo prakticky možné. Postupem doby se určité podniky staly natolik drogově vyhlášenými, že policie zásahovými akcemi z nich dealery i s drogami vytěsnila. Tato situace vydržela do poloviny 90.let, kdy se prodej drog přesunul doslova na ulici. Na pražské drogo vé scéně existovaly ulice, parky, různá zákoutí, kde se drogy prodávaly a kde koncentrace dealerů byla taková, že zhruba každé 3-4 m stál jeden prodejce. S tím, jak se zintenzivňovala činnost městské policie, byli Arabové a vůbec dealeri vytlačeni z ulice.

Začala nová forma prodeje a to tzv. srazy. Dealeri, kteří na sebe měli „nabalené“ určité množství konzumentů, pořádali několikrát denně na předem dohodnutých místech, zpravidla okrajových částech Prahy, tzv. srazy. Znamenalo to, že v dohodnutou hodinu a na dohodnutém místě se hromadně dostavili zájemci o nákup. Ti často s sebou brali svoje známé a tak nebylo zvláštností, že se tu naráz sešlo až 50 zájemců o nákup drogy. Srazy nejčastěji pořádali a zde prodávali občané bývalého Sovětského svazu, zejména Ukrajinci.

Od této praxe se již dávno upustilo. Snadno šla odhalit, protože byla velice nápadná. Začal prodej „na mobil“, který spočívá v tom, že zájemce o nákup zavolá dealerovi na mobilní telefon, kódovanými slovy se domluví kolik chce nakoupit a domluví si s dealerem sraz na nějakém místě v Praze (ale i v jiných místech ČR). Dealeri jsou v neustálém pohybu, jezdí auty po Praze a pouze zastavují při příležitosti, kdy mají dohodnuté setkání za účelem prodeje. Tato praxe funguje dodnes a nevypadá, že by v nejbližší době mělo dojít ke změně.⁵¹

4.5 Sondáž ve Věznici Příbram

Výkon trestu odnětí svobody se vykonává dle zákona č.169/1999 S. v platném znění, ve věznicích dělených do čtyř typů:

- dohled
- dozor
- ostraha
- zvýšená ostraha

---

⁵¹ Empirickým zdrojem této informace je výpověď odsouzeného (P. J. 46 let) t. č. Věznice Příbram

Do typů těchto věznic zařazuje odsouzené soud. Jednotlivé typy se liší přísností podmínek vnitřní a vnější bezpečnosti, od nejméně přísné věznice s dohledem, po nejpřísnější věznici se zvýšenou ostrahou. Věznice Příbram je profilována jako věznice s ostrahou, tedy druhá nejpřísnější, je v ní však také umístěno oddělení s dozorem a oddělení s dohledem.

Podle téhož zákona jsou ve věznicích zřizována oddělení se specializovaným zacházením s určitými skupinami vězňů.⁵² Ve Věznici Příbram je to **specializované oddělení** pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním psychotropních látek zařazené do věznice s ostrahou, kde je realizován zvláštní program zacházení s odsouzenými. Týká se to odsouzených, kterým bylo soudně nařízeno ústavní léčení. Specializovaná oddělení (dále jen SpO) jsou zřízena v oddělených částech věznice. Zde se zabezpečuje účel intenzivního a specifického zacházení s takovými odsouzenými. Jsou zde zřízeny terapeutické místnosti pro individuální terapii, intervence a poradenství. Působení na odsouzené ve SpO se uplatňuje zejména prostřednictvím komunitního a režimového systému, individuální a skupinové terapie a relaxace. O zařazení odsouzených do SpO rozhoduje ředitel věznice na základě doporučení odborné komise (lékař, psycholog, speciální pedagog). Při nástupu je odsouzeným zpracován individuální program zacházení, který zohledňuje zásady komunitního systému ve SpO. Délka pobytu je určena terapeutickým programem a je závislá na osobnosti a plnění individuálního programu zacházení. O vyřazení ze SpO rozhoduje ředitel věznice na základě návrhu odborné komise. Důvodem vyřazení může být opakované násilí, odmítání účasti na aktivitách programu zacházení, na vlastní žádost, pro hrubé porušení základních povinností nebo ukončení výkonu trestu.⁵³

Rozvedením zákonem určeného specializovaného zacházení jsou ve Věznici Příbram dále zřízená oddělení tzv. **Bezdrogové zóny** (dále jen BZ) na základě Nařízení Generálního ředitele VS ČR. Účelem umístění odsouzených do BZ je zamezit jim kontakt s návykovými látkami (dále jen drogy) a snížit zdravotní a sociální rizika jejich závislosti, dále je motivovat ke změně dosavadních postojů a chování. BZ se zřizuje ve vyčleněné části věznice a je náležitě vybavena k provádění všech aktivit. Do BZ jsou přijímáni odsouzení, kteří nebyli a nejsou uživateli drogy, ale lze je považovat za jedince ohrožené drogou. Dále odsouzení, kteří užívali drogu a nyní jsou motivováni k dobrovolné abstinenci nebo absolvovali soudně nařízené nebo dobrovolné ochranné

---

⁵² Česko. Zákon č. 169/1993 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, s. 2.

⁵³ Vnitřní řád věznice Příbram. *Interní norma*, článek 56, 2007.

toxikomanské léčení. Odsouzení jsou přijímáni na základě písemné žádosti. O přijetí rozhoduje ředitel věznice na základě doporučení odborné komise. Odsouzení se po přijetí zaváží k dodržování stanovených pravidel, abstinenci a kdykoliv se podrobit kontrolám abstinence. O vyřazení rozhoduje ředitel věznice na základě doporučení odborné komise. Důvodem může být zneužití drogy, odmítnutí se podrobit kontrole abstinence, včetně odběru tělních tekutin, dále odmítnutí účastnit se stanovených aktivit programu zacházení. Program zacházení uplatňovaný v BZ má pevnou strukturu. V rámci programu zacházení se přístup zaměstnanců věznice zaměřuje na prevenci zneužívání drog, ovlivnění odsouzených v jejich názoru na drogu, motivaci k abstinenci a k vedení zdravého životního stylu.⁵⁴

Spíše k ilustraci výše uvedených, a v literatuře popsanych zjištění, než s úmyslem realizace vlastního výzkumného záměru, jsem z údajů správního oddělení věznice zjišťoval počty odsouzených na běžných odděleních za konkrétní, s drogovou problematikou nejčastěji spojované trestné činy (podíl na celkovém počtu odsouzených) a stejné údaje u odsouzených zařazených na specializovaném oddělení a odděleních Bezdrogové zóny, a zároveň jsem odsouzené zařazené na specializovaném oddělení a obou odděleních Bezdrogové zóny (1/2, 1/3) požádal o vyplnění informativního dotazníku (viz Příloha č. 1).

Počty odsouzených, jejichž trestnou činnost je dle paragrafového znění rozsudku (**bráno vzhledem k době zjišťování dle znění, dnes již neúčinného, TZ 140/1961 Sb.**) možno jednoznačně spojit s drogovou problematikou, zjištěné z údajů správního oddělení Věznice Příbram (v měsíci XII/2010, kdy zde bylo celkově umístěno 990 odsouzených) jsou následující:

§ 188a TZ 140/1961 – Šíření toxikomanie – celkem **10** odsouzených. Žádný z nich však přitom nebyl odsouzen pouze za tento trestný čin, nejčastěji to bylo společně s trestným činem dle § 187 - nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů – v 9 případech, ve 2 případech společně s §§ 202 – výtržnictví, 247 – krádež, 209 – poškozování cizí věci, 185 – nedovolené ozbrojování a po jednom případě §§ 238 – porušování domovní svobody, 161 – podplácení.

§ 187 TZ 140/1961 Sb. – Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů – celkem **63** odsouzených. Z toho 29 samostatně pouze

---

⁵⁴ Vnitřní řád věznice Příbram. Interní norma, čl. 58, 2007

za tento trestný čin. 13 odsouzených pak za souběh s trestným činem § 247 – krádež, další 3 za § 197, po dvou za §§ 250 – podvod, 217 – ohrožování výchovy dítěte, 202 – výtržnictví, po jednom s §§ 185 – nedovolené ozbrojování, 224 – ublížení na zdraví (smrt z nedbalosti), 234 – loupež, 221 – ublížení na zdraví (úmyslné), 161 – podplácení.

§ 201 TZ 140/1961 Sb. – Ohrožení pod vlivem návykové látky - celkem **53** odsouzených. Z toho pouze 3 samostatně za tento trestný čin, 12 v souběhu s trestným činem dle § 247 – krádež, 12 s § 171 – maření úředního rozhodnutí a vykázání a zároveň s § 180d – řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, Š s § 224 – ublížení na zdraví (smrt z nedbalosti), 3 s § 221 – ublížení na zdraví (úmyslné), po dvou s §§ 213 – zanedbání povinné výživy, 234 – loupež, 235 – vydírání. A po jednom s §§ 241 – znásilnění, 242 – pohlavní zneužívání (zneužití osoby mladší 15 let), 155 – útok na veřejného činitele (násilí).

Celkově se jedná o 126 odsouzených, což činilo v té době téměř 13 % všech odsouzených umístěných ve Věznici Příbram.

Specializované oddělení - zde bylo zařazeno **38** odsouzených a situace byla následující: 7 z nich je ve věznici za drogové delikty, 26 za trestné činy majetkové povahy a 5 za násilnou trestnou činnost.

Bezdrogová zóna 1/2 - zde bylo zařazeno **58** odsouzených a situace byla následující: 1 odsouzený vězněn za § 201 – ohrožování pod vlivem návykové látky, 45 odsouzených za majetkovou trestnou činnost, 7 za násilnou trestnou činnost, 5 za správní delikty (§§ 171, 180d).

Bezdrogová zóna 1/3 - zde bylo zařazeno **74** odsouzených. Žádný z nich nebyl odsouzen za drogové delikty. Z nich bylo 40 odsouzeno za majetkovou trestnou činnost, 7 za násilnou trestnou činnost, 11 za správní delikty, 13 za zanedbání povinné výživy, 2 dle § 242 – pohlavní zneužívání, 1 dle § 241 – znásilnění, 1 dle § 243 – pohlavní zneužívání (zneužití závislosti osoby) a 1 dle § 217 – ohrožování výchovy mládeže.

Praktická nepřítomnost drogové kriminality na těchto odděleních je jednoznačně dána podmínkami umístění odsouzených na ně.

Porovnáme-li správním oddělením vedenou evidenci trestných činů dle §§ 187, 188a a 201 TZ 140/1961 Sb. (126 odsouzených) s počty odsouzených zařazených na odděleních, určených speciálně pro drogově postižené (170 odsouzených), zjistíme, že pouze osm z nich patří do obou skupin. To znamená, že 288 odsouzených je ve Věznici

Příbram v souvislosti s trestnou sankcí spojenou s drogovou problematikou, což činí z celkového počtu již 29 %.

Dalším ukazatelem reálného počtu odsouzených ve věznicích, kteří mají problémy s drogami je lékařská evidence. Nejedná se pouze o odsouzené u nichž již byla prokázána závislost, ale o odsouzené, kteří mají s drogou problémy. Je jich více než 60 % (lékařský záznam – uložen bezdrogový režim). Toto číslo se zdá přehnané, jsou zde však dvě **ale** – jednak je tato evidence založena na výpovědi odsouzených (kteří to na sebe nemusí prozradit), jednak jsou zde zařazeni i odsouzení, kteří přiznají jeden experiment v pubertě před patnácti lety.

Ze všech těchto údajů nelze sice vyvozovat obecně platné závěry, lze však dospět k poučenému odhadu, že 40 – 60 % odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody je tím či oním způsobem spojeno s drogovou problematikou – výrobci, distributoři a uživatelé, páchající trestnou činností pod vlivem či ve snaze zajistit si drogu. Což je smutné a varující, opravňující společenské úsilí v boji s drogovou závislostí.

Výsledky dotazníkového šetření jsou následující:

Rozdal jsem celkem 40 formulářů dotazníků (viz. příloha). Po dvaceti na dvě různá oddělení – jednak na běžné oddělení výkonu trestu těm odsouzeným, kteří souvislost své trestné činnosti s drogou v osobním rozhovoru připustili, a jednak na specializované oddělení, kam jsou zařazováni odsouzení s drogovou zkušeností jednoznačnou. Správně a úplně vyplněných se jich vrátilo pouze 19, nebylo možné zjistit žádné závažné rozdíly mezi výsledky z běžného a specializovaného oddělení.

Výsledky podle jednotlivých položek dotazníku:

1. **Kolik je Vám nyní let?** – průměr činí 31 let, krajní hodnoty jsou 22 a 48 let. Ani věkové kategorie nejsou ve vztahu k odpovědím na další položky diskriminující, nebudou tedy brány nadále v úvahu.
2. **V kolika letech jste byl poprvé trestán?** – 11 odsouzených uvádí věk do 18 let, 4 mezi 18 – 25 rokem, dva uvádí 25 – 30 a dva více než 30 let. Je zřejmé, že problémy se zákonem vznikají u osob vázaných na drogy ve velmi nízkém věku.
3. **Bylo to tenkrát v souvislosti s drogami?** – 7 odsouzených uvádí, že ne, 12 že ano. Zřejmě se projevuje určitá provázanost mezi nerespektováním pravidel obecně a zneužíváním nepovolených látek zvláště. Jinak by ti, kteří tvrdí, že původní trestná činnost s drogou nesouvisela, v současné době do tohoto šetření nebyli zahrnuti.

4. V kolika letech jste začal zneužívat drogy? – 1 odsouzený uvádí, že ve dvanácti letech, 5 odsouzených uvádí, že do 14 let, 4 v 15 letech, 3 v 16 letech a 2 v 17 letech – tzn., že v době nezletilosti bylo zasaženo 15 z 19 odsouzených! Další údaje – 2 v 19 letech, 1 ve 24 letech a 1 ve 32 letech.

5. S jakou drogou jste začínal? – 7 odsouzených začalo s pervitinem, 6 odsouzených s marihuanou, 3 odsouzení s opiáty (z nich 1 přímo s heroinem), po jednom s extází, kokainem a LSD.

6. Kterou jste užíval naposledy? – 7 odsouzených uvádí heroin, dalších 7 uvádí pervitin, další dva zůstali u marihuany (THC) a 3 odsouzení skončili na Subutexu. V porovnání s odpověďmi na předchozí otázku je zřejmé, že dělení drog na „měkké“ a „tvrdé“ je pouze zastíráním toho, že měkké jsou pouze startem a jejich oběti končí u tvrdých.

7. V kolika letech jste byl poprvé ve výkonu trestu odnětí svobody? – 5 odsouzených uvádí v 18 letech, 4 odsouzení v 19 letech, 2 odsouzení ve 24 letech a 2 odsouzení ve 33 letech, ostatní první tresty odnětí svobody jsou rozloženy v intervalu 15 – 26 let po jednom. Souvislost věku prvního trestu odnětí svobody s věkem, v němž si odsouzení začali s drogou je více než zřejmá – ve věku 15 – 25 let se ve věznicích ocitlo 16 z dotazovaných odsouzených (19), jen 3 až po 25. roce života.

8. Kolikrát jste byl v tomto trestu? – nejčtenější jsou odpovědi 3x, 4x a 5x – vždy po čtyřech odsouzených. Dva uvádí 1x, dva pak 8x a tři 2x. Z toho je zřejmé, že ze začarovaného kruhu **droga – trestný čin – vězení** není pro tyto mladé lidi úniku!

9. Trestné činnosti jste se dopouštěl? – pod vlivem drogy – s cílem získat drogu – bez souvislosti s drogou. Jen 3 odsouzení uvádí, že jejich trestná činnost s drogou nesouvisí (pravdivost výpovědi nelze řádně ověřit). Ostatní: 5 odsouzených samostatně uvádí, že pod vlivem, 4 samostatně, že s cílem získat drogu a 7 odsouzených pod vlivem a s cílem získat drogu. Člověk tak již o svém jednání nerozhoduje, rozhoduje za něj droga.

10. Kolik Vás stála průměrně jedna dávka? – údaje se poněkud liší. 5 odsouzených uvádí 100 – 200 Kč (zde se jedná o výrobce drogy a ti mají náklady v porovnání s ostatními uživateli minimální), 7 odsouzených uvádí 300 – 500 Kč a dalších 7 uvádí částku 500 – 1000 Kč.

11. Kolik dávek jste denně bral? – nejčtenější odpověď je 3 – 5 dávek, za extrémní výpověď lze považovat 8 dávek. Důležitá je koncentrace účinné látky v droze resp. záleží na vzniku tolerance organismu na drogu.

12. Kolik Vás droga stála měsíčně? – I zde se odpovědi výrazně liší v rozmezí od 10 000 Kč po extrémních 90 – 100 000 Kč. Jinak střední uváděná hodnota je 35 000 Kč měsíčně.

V posledních odpovědích se skrývá významné bezpečnostní riziko zneužívání návykových látek. Ne pouze riziko osobní (zdravotní problémy, degradace osobnosti) a sociální (neschopnost začlenit se do běžných aktivit ve většinové společnosti), ale to, že jak bylo ukázáno, mladí lidé bez osobních zkušeností, kteří v životě zatím nic nedokázali a na nic si vlastní prací nevydělalí, hovoří o částkách výrazně přesahující běžné příjmy netrestané populace jako o běžných, nijak problematických.

Vzhledem ke svým kvalitám a předpokladům si takové částky nemohou legálně obstarat. To lze jen trestnou činností s tím, že jednak pod vlivem své neznalosti hodnoty věcí, jednak pod tlakem potřeby drogy výsledky svých trestných činů zpeněžují v rozsahu průměrně 20, ale také jen 10 % jejich skutečné ceny, mnohdy ještě za méně! Uváděné částky měsíčních nákladů na drogu tak je nutno vynásobit alespoň pěti, spíše však deseti, abychom si dokázali představit, jakou škodu na majetku jiných lidí závislí měsíčně způsobí.

Dále je alarmující v jak nízkém věku začínají nezletilci experimentovat s návykovými látkami. Zarážející je zjištění, že z devatenácti respondentů jich třináct začalo užívat rovnou tvrdé drogy, jako je pervitin a heroin.

Z tohoto hlediska se jeví tvrzení odborníků na závislost, že daleko nebezpečnější je legální alkohol než nelegální drogy jako hodnocené pouze z pohledu zneužívajícího jedince. Protože i ze svého okolí víme, že k závislosti na alkoholu, než začne mít společensky nepřijatelné projevy, se lidé propíjí řadu let. Kdežto závislost na pervitinu či heroinu mohou získat hned po prvním použití, a že k opilosti alkoholikovi stačí krabice nekvalitního vína v ceně 14 Kč (na kterou si „vydělá“ krádeží pěti prázdných lahví od piva), zatímco výše uváděné denní částky jsou nesrovnatelně vyšší a stejným relativně málo škodlivým způsobem se k nim nelze dostat, nasvědčuje moje praxe něčemu jinému.

ZÁVĚR

Práce se zabývá drogovou kriminalitou v celé její problematice. Je popsán její vývoj od počátku demokratizace naší společnosti, tedy od roku 1989 až po současnost, tzn. období zhruba dvaceti let.

V teoretické části práce podrobně rozlišila primární a sekundární drogovou kriminalitu a jejich charakteristiku, blíže seznámila s pachateli této trestné činnosti, a to především s různými etniky působícími na našem území a s jejich způsoby zneužívání omamných a psychotropních látek. Rovněž práce přinesla přehled těchto látek, formy zneužívání, jejich účinky a důsledky na uživatele.

V praktické části práce je popsána sondáž ve Věznici Příbram. Smyslem bylo zjistit dotazníkovým šetřením mezi odsouzenými jejich drogovou zkušenost. Vyhodnocením získaných informací byla získána řada alarmujících zjištění – závažné zdravotní problémy respondentů, potřeba finančních částek na drogu, které nejsou schopni legální cestou vydělat, dále je alarmující zjištění v jak nízkém věku začali experimentovat s drogami, často před patnáctým rokem života, závažnější je i skutečnost, že začali užívat rovnou tvrdé drogy, jako je pervitin a heroin.

Cílem této práce bylo poukázat především na nebezpečí drogové kriminality. Toto nebezpečí je umocněno i faktem, že ji nelze přesně objasnit v celém jejím rozsahu. Důvodem je její latence. Tudíž ji nelze přesně statisticky vykázat. Vývoj drogové kriminality, tedy počet drogových deliktů a počty stíhaných osob je u tohoto typu trestní činnosti determinován množstvím nasazených sil a prostředků na vymáhání práva, s ohledem na vysokou míru zneužívání nelegálních drog v České republice a latentní charakteristiku tohoto jevu, mají statistické ukazatele velmi omezenou výpovědní hodnotu o podstatě a rozsahu drogového problému v České republice.

Drogy byly, jsou a budou součástí lidské společnosti. V dnešní době je zneužívání drog pro mnoho lidí, především mladých, východiskem z každodenní reality. Potřeba získat drogu je natolik silná, že logicky vede, vzhledem k jejich finančním možnostem, přes trestnou činnost.

Studiem tohoto tématu si člověk uvědomí jeho nebezpečnost a hrozbu pro společnost. Můj osobní názor na vývoj tohoto fenoménu do budoucna není příliš optimistický. *Velký důraz je třeba dát na prevenci, a to především mezi mládeží.*

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. CHMELÍK, Jan a kol. *Drogová kriminalita*. 1. vydání. Praha : Úřad vyšetřování pro ČR, MVČR - odbor personální práce a vzdělávání, 1999. s. 96.
2. KALINA, Kamil. *Základy klinické adiktologie*. 1. vydání. Praha : Grada Publishing, 2008. s. 392. ISBN 978-80-247-1411-0.
3. PRESL, Jiří. *Drogová závislost*. 1. vydání. Praha : Maxdorf, 1995. s. 86. ISBN 80-85800-25-4.
4. SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., KUDRLE, S., KALINA, K. a kol. *Příručka MSČR*. Vydal Institut vzdělávání MSČR, 2002. s. 543.
5. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník a naplňování funkcí a základních zásad trestního práva hmotného*. Bulletin advokacie č. 10. Praha : (s. n.), 2009. s. 58. ISSN 1210-634.
6. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vydání. Praha : Portál, 2004. s. 870 ISBN 80-7178-802-3.
7. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2008*. Vydal Úřad vlády ČR, 2009. s. 55 ISBN 978-80-87041-99-4.

Elektronické zdroje

1. BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Charakteristika drogové kriminality v ČR a její vývoj v roce 2009*. Dostupné na WWW: <http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/1-2010/charakteristika_drogove_kriminality>
2. *Informační portál o ilegálních a legálních drogách*. [on-line] 2009. Dostupný na WWW: <http://txt.www.drogy-info.cz/index.php/info/drogy_a_zakon/>
3. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice II*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha. Dostupné na WWW: <<http://ck.cz/iksp/docs/347.pdf/>>
4. *Výroční zpráva za rok 2003*. Národní protidrogová centrála. Policie České republiky. Dostupné na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv/2008/policie/npdc/r.2003_policie.html>

5. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v r. 2009.* [on-line]. 2010. Dostupné na WWW: <[<http://www.drogy-info.cz/index.php/publikace/vyrocní_zprávy//>](http://www.drogy-info.cz/index.php/publikace/vyrocní_zprávy//)>
6. *Zpráva o činnosti Národní protidrogové centrály za rok 2009.* Dostupné na WWW: <[<http://www.bezpecnemesto.eu/protidrogova-prevence/prevence-aktualne//>](http://www.bezpecnemesto.eu/protidrogova-prevence/prevence-aktualne//)>
7. *Přehled „tvrdých“ a „měkkých“ drog.* [on-line]. 2008. Dostupné na WWW: <http://www.drogovaporadna.cz/rubrika.php?rubrika=1>

Legislativní zdroje

1. Česko. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 2010. ISBN 978-80-7208-762-4.
2. Česko. Zákon č. 167/1998 Sb. o návykových látkách. In *Sbírka zákonů, Česká republika,* 1998, s. 6770-6800. Dostupné na WWW: http://www.mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/zakon-c-sb_1965_1051_3.html
3. Česko. Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody. In *Sbírka zákonů, Česká republika,* 2008. Dostupné na WWW: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=1999s169-2009s281/>
4. Česko. Zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích. In *Sbírka zákonů, Česká republika,* 1990. Dostupný na WWW: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-200-1990-sb-zakon-o-prestupcich/cele-zneni/>.
5. Česko. Vláda. Nařízení vlády č. 467/2009 Sb. stanovení jaké je množství větší než malé u OPL, přípravků je obsahujících a jedů. In *Sbírka zákonů, Česká republika,* 2009. Dostupné na WWW: <http://www.prevence-praha.cz/legislativa/54-4672009-sb/>
6. Vnitřní řád věznice Příbram. Interní norma, 2007.

PŘÍLOHA – DOTAZNÍK

Průzkum drogové zkušenosti u odsouzených ve Věznici Příbram

Dotazník, prosím, vyplňte podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

1.	Kolik je Vám nyní let?	Doplňte :				
2.	V kolika letech jste byl poprvé soudně trestán?	Do 18	18 – 25	25 - 30	později	
3.	Bylo to tenkrát v souvislosti s drogami?				Ano	Ne
4.	V kolika letech jste začal užívat drogy?	Doplňte:				
5.	S jakou drogou jste začínal?	Doplňte :				
6.	Kterou jste užíval naposledy?	Doplňte :				
7.	V kolika letech jste byl poprvé v trestu odnětí svobody?	Doplňte :				
8.	Kolikrát celkem jste byl v tomto trestu?	Doplňte :				
9.	Trestné činnosti jste se dopouštěl : (zakroužkujte)	Pod vlivem drogy	S cílem získat drogu	Bez souvislosti s drogou		
10.	Kolik Vás stála průměrně jedna dávka ?	Doplňte :				
11.	Kolik dávek jste denně bral?	Doplňte :				
12.	Kolik Vás droga stála měsíčně?	Doplňte :				

